

Olcsó cseh ágytoll!

5 kiló: ny fozott 9.80 K, jobb 12 K, fehér pehelypuha fozott 18 K, 24 K, hófehér pehelypuha fozott 30 K 36 K Szállítás portmentes, utánvétel. A kicserélés és visszatérítési portmentes ellenében megengedjük. 3494 Benedikt Sachsel, Lobes 60. Post Pilsen, Böhmen.

Amputáltak!

A Keleti-féle műlábak és műkezdek a legjobbak és legtekintetesebbek!

A csont megsebesülése ki van zárva! Elegáns és könnyű járás! Több évi jóállás!!!

Keleti J. orthopaediai műintézet jóállás és legtekintetesebb gyári árak mellett készít:

Műlábakat és műkezdeket a legtekintetesebb techn. kivitelben. részére műtűket, egyenestartókat, járó és támpékeket stb. a chirurgia legmodernebb elvei szerint. Kévébbsé vagy nosnak nagy árendményben részesülnek rokkantak és lábadozók számára gyári árak mellett, nagy választékban!

Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küld

KELETI J. orvosi műszergyár
Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17. szám,

KÖVERSEG korai vénség. Kincs, arany, sok pénz mit ér, ha nincs egészség? Pedig minden betegségnek kezdője az emésztési zavarok és az elhízás okozza. Azért kell ideje korán, ha a haj nincs még elhárítva, csak egy kis időt kell a világhírű MANDOR-POZAL, melynek ára azért oly csekély, hogy minden embernek módjában legyen azt megfizetni. Mandor egy doboz 2 kor. 80 fillér. Tekintélyes orvosi és vegytani bizonyítványokkal és utasítással utánvétel, vagy a pénz befizetése mellett, az utasítást.

Mad. Mandl Ida, Bpest, Károly-körút 2/V TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész, Király-utca 12. sz.

Párisi világtárlás „Grand Prix” 1900

Kwizda-féle Restitutions-fluid

es. és kir. szabadalmazott mosóvíz lovak számára.

Egy üveg ára 2 K 80 fill.

40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb elő és utóhatással, annak merészségét, stb. az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat.

Kwizda-féle Restitutions-fluid csak a mellékelt védjeggyel valódi. Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve. — Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-ut 20.

Sok millió előkelő urhölgy használja a világhírű Földes-féle

MARGIT-CREMET,

mely zsírtalan, ártalmatlan s rögtön szípi. A Földes-féle MARGIT-CREME gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer szeplők, májfoltok, bőrtakák, pattanások, kiütések s mindenemmi bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak pártatlan és csodás hatásáról. Egy üveg elhasználása után erről mindenki meg fog győődni.

Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes befizetése után küldi a készítő: **Földes Kelemen gyógyszer. Arad.** Budapesti főraktár: Török József gyógyszer. Király-u. 12 és Andrássy-ut 20. Kapható minden gyógyszerárban.

KNUTH KAROLY

mérnök és gyáros 11409

Os. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója.

Gyár és iroda:

Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.

Központi víz- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.

Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

Rozsnyay vasas china bora.

Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia eseteiben. Egy 1/2 literes üveg ára 3.50 kor. Egy 4 üveget tartalmazó postaládá 14 kor. 12 fillér franco küldve.

A Rozsnyay-féle vasas china bor egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket felülmúlja. Vérszegénységnek különösen ajánlható 11266

Főraktár Budapest: Török József gyógyszerár.

Továbbá a készítőnél: Rozsnyay Mátyás gyógyszerárban Aradon, Szabadság-tér.

Ha őszül a haja ne használjon mást, mint a

„STELLA”-HAJVIZET,

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K.

ZOLTÁN BELA gyógyszerárban, Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sétány-utca 11186

Csak „SICULIA” névvel ellátott üvegek valódiak

A Málnási „SICULIA” forrás-víz

a sós savanyúvizek királya.

Szakkörétegen átfutott ártéri-forrás. A gyomorgépet rögtön megszünteti. Pártatlan étvágygerjesztő. Ázonnal ható különlegesség a gége, tüdő, torok, gyomor, vese, hólyag hurutos bántalmait ellen. Korányi, Kéty, Nurić, Tauszk, Riegler tanár urak szakvéleményei a Málnási Siculia forrást a kontinens legdusabb természetes alkalikus sós savanyúvizeinek minősítik. — Magyarországi főraktár: **Brázy Kálmán József-körút 37.** Budapest, Király-utca 12. és Andrássy-ut 20. Kapható minden gyógyszerárban, drogu- és fűszerkereskedésben. TELEFON 50—46.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a

MELANOGENE

fekete és barna színben.

Ezen kitűnő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakált, bajuszt pár perc alatt feketére vagy barnára lefesteni. A szín állandó és a természetes színtől meg nem különböztethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. 11284

Ára 2 korona 80 fillér.

Budapesti főraktár: Török József gyógyszer. Király-u. 12 és Andrássy-ut 20. Kapható minden gyógyszerárban.

Evoë széppé lenni.

NINCS HAJKIHULLÁS! NINCS KOPASZ FEJ!

„Evoë” hajgyógyító serum

a világ leghatásosabb szere! Evoë egy szüverán, hivatalosan védelmezett, hatóságilag védett és bebizonyítottan ható készítmény (szabadelm). Kopaszság, hajkihullás, korpa már néhány nap alatt megszűnik. Még ott is, a hol az összes szerek kísérlete hiába az „Evoë” módszer sikere meglepő volt. A haj megtartására, szűpitésére és meghosszabbítására bizonyosság szerint nincsen jobb szer. A hol jelenleg nincs haj, ott dus hajzat fejlődik. Evoë a hajnak szépséget ad, selyemlágyvá és hajlékonyvá teszi. Evoë erősíti és felfrisíti a fejbőrt, erősíti és elmozdítja a hajnövést és fejleszti, imponáló hajzat. Ára egy nagy üvegnek, mely igen kiadós, frt 3.50.

„Evoë”-csoda-crème

a divatos kosmetika diadala redő, persenné, ránc és bőrtaka ellen. Az Evoë-csoda-crème szép, tiszta rózsás, üde, fiatalos arcszínt ad. Egy üveg frt 1 és frt 2.

„Evoë” keleti szépség-szappan

rendkívül kellemes, szolid illat, a bőrt bárszerűsíti és ruganyos lágyvá teszi. Ápolatlan kezeken fölöttel biztos és meglepően sikeres. Ára egy darabnak 50 kr. Evoë-arcpor láthatatlan és igen gyöngéd, 1 és 2 frt. Szereink biztos hatásért kereskedniük, minél fogva minden kozikát ki van zárva. Szétküldés utánvétel mellett a főraktárból

„Evoë”-Gesellschaft, Wien, 1/24. Franz-Josef-Quai 19.

Vezérképviselő Budapest: Balassa Kornél, droguaria, Andrássy-ut 47.

MATTONI-FÉLE

GISSHUBLER

TERMÉSZETES SAVANYÚ-KUT

A „HOPPA”

angol teint regulator gyors hatása meszerű. Egészen új és biztos eljárás a szépség ápolására.

Főlegesség teszi a krémet, kenőcsöt, szpant, porciót s egy-maga pótolja mindezt. Főlegesség teszi a kenőcsöt, szpant, porciót s egy-maga pótolja mindezt. Főlegesség teszi a kenőcsöt, szpant, porciót s egy-maga pótolja mindezt.

Szeplőt, májfoltot, bőrpírosságot, miliumot, pörpörést, pattanást bámulatos gyorsan eltüntet. Fuhitja, ifjítja, áldti, finomítja az arcot és kezeket.

„HOPPA” angol teint regulator

„HOPPA” angol teint regulator

„HOPPA” angol teint regulator

„HOPPA” angol teint regulator

Ára: 2 kor. 50.

Ára: 2 kor. 50.

Főraktár: **Kaiser Vilmos és Társa droguárija**

GYÖR, Baross-ut 1/g.

Budapest: Török József, Király-u. 12. és Andrássy-ut 20. szám. Dr. Egger Leo és Egger J. VI. Váci-körút 17. szám. Molnár és Moser, Koronaherceg-utca 11. Biser és Ringer, Andrássy-ut 37. sz. Neruda Nándor, Kossuth Lajos-utca. Balassa Kornél, VI. Andrássy-ut 47. Lungyel László, VII. Baross-tér 22. Róth Zoltán VI. Teréz-körút 29. ugyszintén az összes vidéki gyógyszerárban és droguáriában.

Vértesséle Sósorszesz

Minden házban szükséges.

9. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁRCZIUS 3.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A „Világhírhír”-vel negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is esatolandó.

TINÓDI SEBESTYÉN SZOBRA.

A közöl a tiz szobor közül, melyeket a király adományoz Budapestnek, most már csak három nem áll a helyén. Zrinyi Miklós, Boeckai, Bethlen Gábor és Pálffy János az Andrássy-ut köröndön, Anonymus a városligeti tő szigetén, Szent Gellért a Gellért-hegy oldalán, Hunyadi János a Halász-bástyán emlékeztetik a járó-kelőt nemzeti multunkra. Pázmány Péter, Verbőczy és Tinódi Sebestyén szobrai a szobrászok műtermében, vagy az öntődében várják teljes elkészülésüket.

Legutóbb a Tinódi szobrával készült el *Bezerédi* Gyula, a Washington-szobor alkotója. A XVI. század derék lantosának érzébe öntött alakja a Népszínház előtti kis téren fog állani, Budapestnek talán legnépesebb pontján, a hol legerősebben forr és tolong a nagyváros kenyér és szórakozás után siető népének áradata. Az ércalak — ha csakugyan volna benne valami a rég elporladt lantos szelleméből — eltűnődhetné az idők változatai, a nemzet egész életének óriási átalakulásán; talán idegennek is érezné magától ezt a mai hullámzó tömeget, a melynek egészen mások a céljai, törekvései, lelki rugói, az élete berendezése, mint a melyek szerint ő élt egykor.

Mert a mit Tinódi egykor érzett és énekelt, az ma már mind a multak dolga, a mi életünkben nem él belőle semmi. Balassa Bálint érzései meglepik ma is szívünket, Zrinyi szármalyó eszméi ma is foglalkoztatják elménket. — Tinódi hatásának elvensége együtt szűnt meg korával. Ő benne nem volt meg semmi a költőnek abból az erejéből, a mely élteti munkáit akkor is, a mikor már rég elvesztették aktualitásukat, a mikor tartalmuk nem a jelenkor lelke többé. Sőt, valljuk meg, Sebestyén diákban egyáltalán nagyon kevés volt meg a költőből; nem adatott meg neki sem a fantázia színes ragyogása, sem az eszmék lélekbe mar-

koló ereje, sem a nyelv művészi gazdagsága. Még annyira sem volt költő, mint a reformáció vele egykorú apostolai, a kik versebe szedték a bibliát, párhuzamot vontak az ótestamentum és a magyar nemzet viszontagságai között, együtt és egyszerre csinálva a vallási és a hazafias propagandát, vagy elkeveredett jeremiádokban panaszkodtak a magyar nemzet pusztulására. Ezek hangjának legalább néha érzet ad a meggyőződés ereje, nehézkes képzeltőlésük megmozdul az ótestamentum költészetének hatása alatt, beszédjüknek lendületet ad a szilárd hit. Tinódinál ennek vajmi kevés nyoma; ha nagy néha átmelegíti a szavát az érzés, a politikus érzése az és nem a költőé. Minden tekintetben alatta

áll kora irodalmi színvonalának — bármi szerény volt is az, — technikában pedig példája az ügyefogyottságnak. A vele majdnem egykorú Balassa érekes lírai tenorja mellett pedig az ő éneke olyan, mint a gyermek-gügyögés.

Nem is a benne rejlő költői értékek teszik nevezetessé a Tinódi ének-szerző pályáját. Erre talán ő sem számított, hiszen ő nem gyönyörködtetni akarta kortársait. A magyar nemzetet fenyegető végveszedelem nyomozástól légkörében, a mikor a jobb jövőnek reménye is alig látszott: a komoly és hazafias gondtól eltöltött Tinódi talán léhaságnak is tartotta volna a nemzetet a művészet csillogó játékaival tartani. Az ő korában minden szellemi és anyagi erőnek egyetlen nagy célra kellett egyesülnie: a nemzet megvívására a végpusztulástól. Minden egyéb hasztalan pazarlásnak tűnhetett fel az ő szemében.

A cél, melyet szem előtt tartott: a hazafias propaganda volt. Biztatni és lelkesíteni az udvarházak és kastélyok vitéző urait, a végvárak vitézeit a nagy nemzeti harcra, a török kiűzésére, élesíteni bennük a hitet az eljövendő sikerben, megacélozítani önbizalmuk csüggetget szármalyait. E szempontból válogatja témáit is. Mily benső örömmel ragad meg minden olyan eseményt, a melyből vigaszt és biztatást lehet meríteni! Egy-egy epizód-jelentőségű siker, a magyar bajnoki virtusnak egy-egy diadalmaskodása nagyra nő szemében, mert ha nem nyúl is bele döntőn az események forgatagába, legalább bizonyosságát adja annak, hogy csak panaszra és aggodalomra van ok, kétségbeesésre nem. Dobó István fényes egri győzelméről két éneket is költ, egy rövidebbet és egy hosszabbat, nyilván azért, mert szeretett is az örömdetes eseménnyel foglalkozni s a közönsége is szívesebben hallgatta. A gyászos eseményeknek pedig vagy a hazafias tanulságát fordítja közönsége felé, vagy a török galádságának példáival igyekszik szítani a harci szenvedély tüzét.

TINÓDI SEBESTYÉN SZOBRA BEZERÉDI GYULÁTÓL.

Ezért is talált oly hálás és nagyszámú közönségre: maga is teljes lelkével benne élt a közvéleményben, annak minden vágya, rökonszenve, lelkesedése, szeretete és gyűlölete az övé is volt. Minden magyar hazafi és vitéz a saját lelkének megszólalását érezte az ő egy-egy verseiben, s a saját szívéből merítette azt a melegséget és lendületet, a mely az énekekből hiányzott. Nem is vették észre fogyatékosságait, mert lantjának pendülésére föllobbant a lelkükben soha el nem hamvadó tűz. A nagy külső sikereknek a titka mindig ez: az író és a közönség lelki közössége; ha a költő azt éneklé, a mit az emberek a legjobban szeretnek hallani, taps és babér a jutalma érte. Tinódi maga is a XVI. századi magyar vitéz típusa, habár fiatalkorában kapott sebe miatt nem forgathatta is többé a kardot. Miveltse, élet-felfogása, minden ideálja ugyanaz volt, mint akár a drégelyi, akár az egri vagy temesvári végbeli vitézé. Lelke mélyéből, büszke érzéssel szeretete fáját, gyűlölte a törököt, az ember ideálja az ő szemében a győzedelmes törökverő hadvezér vagy várkapitány. Szerette, a míg birta, a kőbor életet, a katona-ember ellen-szenvével a szigorú helyhez kötöttség iránt, a vidám mulatságnak se volt ellensége, szívesen megitta a jó bort, ha hozzá férhetett. Nem a fegyverem, a rend, a tervszerű, pontos együttműködés volt a szemében a harcok sikerének fő tényezője, hanem a vitézi virtus, a személyes bátorság. Ugyanígy érzett és gondolkodott korának minden magyar vitéze, — hogyne hallgatták volna tehát szívesen a lantost, a ki ennyire az ő lelkükből beszél. A mi kicsinyes, szűk látókörre valló vonás gondolkodásában, — még az is előmozdította népszerűségét. Ha magasabb színvonalról nézte volna a dolgokat, meg sem értették volna az egyszerű lelkű, inkább a kard, mint a könyv forgatásában jártas daliák.

Hozzájárult még kedveltségéhez az is, hogy énekei nem a holt betűi közvetítésével jutottak közönségéhez, hanem az élő szó közvetlen erejével. Nótára csinálta verseit s maga adta őket elő, — hiányait megpótolta előadásának eleve-ségével. A fül mindig közvetlenebbül fogja fel s továbbítja a lélekbe a dolgokat, mint a szem, különösen ha versről van szó, a mi eredendő természeténél fogva éneklésre vagy elszavalásra van teremtve s csak a kultúra közvetítő eszközeinek alakulása tette olvashatóvá. Azok az egyszerű, magyaros, kezdetlegességükben is kedves dallamok, melyeket Tinódi a verseire csinált, bizonyára nem voltak utolsó tényezői annak, hogy oly szívesen hallgatták.

Mindezek fölül pedig Tinódi a kulturális életnek egy akkor még föl sem talált, de ma óriási fejlődésre jutott szervét pótolta: az újságot. Egész munkássága velejében zsurnalisztikai jellegű. Ő volt a XVI. századi magyarnak hadi tudósítója, ősapánk nekünk, újságíróknak. Majdnem kizárólag korának érdekes eseményeiről énekelt, csatákról, melyek akkor vattak, várakról, melyeket a minap ostromolt meg a török, emberekről, a kik vagy ott jártak fegyverrel a kezükben a várban, vagy egészen friss volt még sirjukon a hant. Arra pedig vigyázott, hogy úgy mondja el az eseményeket — egy jó riporter megbízhatóságával, — a hogy megtörténtek. Elment a helyszínére, kihallgatta a szemtanukat, utána járt minden rendelkezésére álló módon, hogy megalkothassa a valóság képét. A mit így megtudott, de hogy változtatott volna azon csak egy vonást is, ha még annyira követelte volna is a nyers anyag formába alakítását a költészet törvénye! Nem meséket akart ő mondani, mint a csasógó hegedősök, a kikre a literátus ember fölényével nézett le, — hanem megtörtént eseményekről akart tudósítani. Eseményekről tájékoztató tudósító és buzdító, lelkesítő publicista volt egy személyben. Csak épen az eszköz volt más, a melyvel tudósításait közölte: nem az időszakonként megjelenő újságlap, hanem az élő szó. Elképzeltetni, milyen figyelő kíváncsisággal hallgatták, ha megjelent egy-egy várban vagy kastélyban, a hol már hallottak ugyan pl. Török Bálint fogságba jutásáról, vagy Eger vadláról, de hogy mi történt, hogy történt? — a részleteket ő hozta és terjesztette el először. Az emberek beszéde szüntelen a kor legfontosabb dolga, a török elleni harcok körül forgott, ehhez hasonlóan semmi más nem érdekelté őket. Hiteles és kimerítő értesítést szerezniük

pedig az eseményekről roppant nehéz, olykor lehetetlen volt, — a mai olvasó nem lesheti igazatottabb érdeklődéssel az újságjában megjelenő háborús híreket, mint a hogy a magyar vitézek lesték a Tinódi ajkáról a szót. Ha aztán egy-egy lelkesítő eseményről kitért belőlük az újongó rivalgás, — jutott belőle, kupa bora mellé, a lantosnak is.

Akárhogy igaz tehát, hogy Tinódi Sebestyén talán a legkisebb költői tehetség mindazok között, a kiknek nagyobb tért szentel irodalmunk története, mégis csak a magyar élet egy viharos, nevezetes korának nevezetes alakja volt, a XVI. századi magyar közszellemnek egyik legfontosabb táplálója és legtipikusabb megnyilatkoztatója. Egyszerű szellemének széles hátteret ad az, hogy korának lelkéből lelkedezett s ezért mély hatással volt korára. Élete és munkája nem csillog, de hű tükre a XVI. századi magyar léleknek, egyik legfontosabb dokumentuma e viszontagságos kornak. S szobra is, ha majd nemskorára kijelölt helyén fog állani, ennek emléket fogja fölidézni bennünk, mikor majd sietős utunk közben föl-föltekingetünk rá.

Schöpfung Aladár.

SZERENÁD.

Omladozó vén ház künn a városszálon,
Szép lányasszony lakta valamikor, régen.
Rizsporos hajzata, abroncos szoknyája —
Nem emlékszik itt már senki sem rája.

Koresmát bontogatnak a város közepén,
Koresmába betéved egy őszhajú legény —
Senki sem ismeri, nem is látta eddig,
— Három cigányfiú keresi a kedvét.

Éjfél kiáltanak a csipkés toronybul,
Az üres pohárba nehéz könnyesepp csordul,
Féll a vén legény... majd int a cigánynak...
Omladozó házra alig hogy találunk.

«Kerek erdőt járom... ezt a kis lányt várom»
Öreg nóta, azért tudja mind a három.
Beszegezett kapu, befalazott ablak...
Ilyen szerenádot még nem igen adtak.

Omladozó vén ház künn a város szélén —
Szép lányasszony lakta valamikor, régen.
Rizsporos hajzata, abroncos szoknyája...
Már csak ez a nóta emlékezik rája!

Farkas Imre.

ŐSZI REGGEL AZ ÁLLOMÁSON.*

— Giosuè Carducci. —

Két tűzszem ég ott messze a fák mögött,
S egymást követvén, mind közelebb rohan;
A nyirkos galyak közt unottan
Ásít a fény le az ut sarára.

Éles sikolyként hangzik a fűtyi szava.
Megáll a gőzgép; ólmos az ég körül,
Kisértetkép az őszi reggel
Rául a tájra nehéz kódéval.

Miért igyekszik most a sötét kocsi
Fél tolongva s küzdve a néptömeg?
Mily ismeretlen szenvedés vár
Benneteket, mi hazug remény hív?

Merengve s bánan, Lída, a jegyet
A száraz örök hallgatag átadod,
S emléket legszebb éveidnek
Átadod a rohanó időnek.

Sötét köpenyben, végig az éjszini
Kocsi során most jönnek az őrszemek,
Árnyhoz hasonló. Pista mécs és
Vaskalapács a kezükben; ezzel

Végigkopogják sorban a fékeket,
Gyászos panaszzal csendül az érz szava,

* A «Barbár ódák»-ból.

S felel visszhang gyanánt a lélek
Jajszava, felzokogó sirása.

Majd, hogy becsapják a kocsi ajtait,
Miként ha szitkok rút szava hangzanak;
Gúnyzó a felhangzó kiáltás.
Gúny az eső csobogó zenéje.

Érezlelke élő öntudatában im'
Zihál a vasszörny, teste vonaglik és
Mig két szemét mereszt, éles
Fűtje hasítja a szürke tájat.

A szörny megindul; száll vele szárnyait
Csapkodva mindaz, mi szíve nyhe volt.
A halvány rózsaszín s a fátol,
Nézd, mosolyogva felém búcsút int!

Oh rózsaszínű szebbszínű angyalacsz,
Békét sugárzó csillagos éjszeme,
Oh édes fűrtöktől beáryalt
Báj helye: hőszi, tiszta homlok!

Nyár volt körültem, langyos a lég körül,
Hogy rám mosolygott szép, ragyogó szemed;
A júniusi nap sugára
Játszva, enyelegve lehelté égő

Csókját a szöghaj résein át a te
Arczodra, édes, mig ragyogóban a
Napnál, dicsőítvén venni, tekintetes uram.
Álmaim égi, örök világa.

Most hull a zápor, s én a homályon át
Törtetve kértem, hogy vajon élek-e?
Támolygok árnykép, mintha volnék
Éjjeli rém, lebegő kísértet.

Lelkem virányim ősz szele letarolt
Mindent! lehallt már búsan a lomb, levél,
S úgy érzem, az egész világra
Ránehazult az örök november.

Az öntudatnál jobb ez az árnyvilág,
E fásult mámor, jobb ez a szürkület;
S ha már leszállt lelkemre sűrű
Éjjele — tartana bár örökké!

Fordította: Zoltán Vilmos.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés.

(Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Ugyanekkor már népesedett a megyeház környéke is. A bizottsági tagok apránként gyülekezni kezdtek. Kocsi kocsi ért a megyeházhoz vezető utcákon, négylovas fogatok gamánis, fajtakastollas kalapú gentry-alakokkal, ehős szekerek ezüstgombos, mándlis, kettős tokájú, piros arczú öreg parasztokkal, a kik gögösen terpeszkednek el a hátulsó kocsiülésen s nagy íven köpködnek a fekete fogaik közé szorított szivartól, mert ők is olygarchák a maguk kis falujában. A megyeház előtti tért három rendőr tartja tisztán, hogy a közlekedés lebonyolítható legyen. Lovak patkója élesen csattog a kövezeten, a mint egy-egy iramodással hátrább szorítják a kofasátrak felé a szájtátó, kíváncsi tömeget. Köröskörül a boltok be vannak zárva, a mi azt jelenti, hogy az óvatos kereskedők nem tartanak lehetetlennek egy kis kravallt.

A kíváncsiaknak egyelőre kevés érdekes anyag jut. Noha az igények felette szerények s még a főispán vadászának (a mi Bubenik barátunknak) megjelenése is élénk hullámozást kelt. A vadász reggelit visz egy tálcán az átteles «Ezüst Rák» kávéházba a megyeházba, a miből konstatálni lehet, hogy a főispán csakugyan megérkezett az éjjel és most reggelit vitet. (No, hogy füljön meg tőle.) Egy-egy érdekes fogat vagy uraság érkezik. Ime, a Top-

sich gróf négy feketéje, de jó volna az árukat zsebrevágni. Majd egy egyszerű, fehérre festett kasú kocsi áll meg, gyönyörű két lipiczaival, javakorú házaspár kázmálódik le a hátsó ülésről; magatartásukról, öltözetükről, az asszony fekete tornoruhát visel s mesterasszonyos főkötőt, azt lehetne itélni, hogy valami nótárius s életpárja, de a szép, nyulánk természetű leány, ki az előléről ugrott le, finom, csupa csipke ruhájában, orgonavirágos, florenzi kalapjában, grófkisasszonynak is beillik. A körülálló bémészokók között méla moraj hömpölyög végig:

— Tóth Mari, a rekettyei nábob leánya.

— Ejha! — hangzik egy-egy bámulatkialtás s esettent a nyelvél sok nyenez férfi.

— A karzatra hozták mutogatni, — nyelvelnek az asszonyi csoportok.

— De iszen nem kell azt mutogatni, kiának azt a kérők, még ha be volna is falazva.

A tömeg tiszteletteljesen nyit utat Tóthnének, ki elől megy a leányával a megyeház kapuja felé, míg Tóth Mihály úr még hátramarad a kocsisának adni utatitást, miközben a kofasátrak közül egy virgoncz anyóka, a ki ismeri Tóth urat (de ki ne ismerné?), vidáman kinalja, inkább csak tréfából, a portékáját.

— Tessék záptojást venni, tekintetes uram. Leszállított ár! Darabja három krajczár!

— Hát a jó tojás hogy, Macskásné asszonyom? — kérdezi Tóth Mihály, hátrafordulva az asszony felé.

— Az csak két krajczár.

— Ej, ej, Macskásné asszonyom, — fenyegeti meg féltréfásan Tóth uram, — hogy lehet a jó tojásnál drágább a rossz tojás?

— Hja, az onnan van, — feleli nevetve, — mert a jó tojásból csak csirke születik, a záptojásból ellenben kétéjú sas.

— Hát jól van, — mondá a nábob, — megveszem a záptojásait, Macskásné. Ugorj le Palkó, szedd össze mind és rakd a saraglyába, a többi kofaasszonyt is szedd össze az utolsó darabig.

— Aztán mit csinálnak velők? — kérdezte kíváncsian a kocsis.

Tóth uram a fülébe súgta:

— Eredj velők a «Kék golyóhoz» az állás alá s aztán paskold oda valamennyit az állás-ozlopokhoz. De úgy legyen.

— Megértettem, kérem alásan.

Tóth uram egy tízforintost adott át Palkónak, a miből a tojások árát kiűzesse, aztán ő is eltűnt a megyeház kapujában, elhelyezte családját a karzaton s ő maga lement a tanács-terembe, a hol már jócskán voltak az egybe-

AZ ELSŐ OLASZ KOMÉDIÁK ALAKJAI.

JELENET EGY RÉGI VELENCEI OSTERIÁBÓL GOLDONI KORÁBAN.

gyűltek. Némelyek nézdelődtek, a karzat szépei fölött tartottak szemlét, a mi nem rossz mulatság, mások szeme a falakon lógó ötvennégy főispán arczépein kalandozott, miközben türelmetlenül várták az ötvenötödikét. Sokan csoportokba verődve élénken vitatkoztak.

— Puszkaporszagot szimatolok a levegőben — jósolta Kiplényi István.

— Mi fog történni? — kíváncskodott a szeleburdi Vardányi Gábor a hosszú bajuszát simogatva.

— Lesz valami? — tudakolá a befentesektől az ugrifüles Vilécsy Ödön.

Kovácsnay György, a vezérférfi begombolkozott s csak egy-egy «no no» vagy «hja hja» jelezte, hogy ő nagyobb és beavatottabb koponya a többinél.

Tóth Mihályt többen körülfogták. Ő már látta az új főispánt. Hire ment, hogy lemaradván a vasútról, a vadászokkal az ő házába tért be tegnap este. S onnan rándult be éjjel a városba. Négyen is kérdezték egyszerre:

— No milyen ember?

Tóth Mihály vállalt vont.

— Nekem tetszik.

— Igaz, hogy hasonlít Don Quichotte-hoz?

— Én soha se láttam Don Quichotte-t — felelte kitérőleg Tóth Mihály.

— Inkább hasonlít Pithez — jegyzi meg a vármegye elnéze, Klementy Bandi szerkesztő.

— Hogy-hogy?

— Annyiban — magyarázza Klementy — mert se ő, se Pitt nem tudott magyarul.

— Koperecky egész hibátlanul beszél magyarul — bizonyította Tóth Mihály.

E közben egyre új és új bizottsági tagok szállingóztak s velők különböző hírek, majd az utcáról, majd az aulából — a belső termekből.

— A főispán már öltözködik. Nagy udvar van bent körülötte, tömérdek cognacot megittak. Most vitte fel a hajdú a negyedik palackot a kávéházból.

— Ott vannak a tányérnyalók, mint XIV. Lajos körül, mikor öltözködött. Csak hogy Kopeckynek nem a canterbury érsek nyújtja a nadrágot, hanem Csóva Janesi.

— Nagy különbség. Hanem ezt a Csóva Janesit mégis el kellene csapni, utálatos egy fráter — vélték néhányan, keresve szemekkel az árvaszéki elnököt, Pehely Miklóst, a ki a «végzett földesúr» Csóvát írkok gyanánt foglalkoztatta az árvaszéknél.

— Az pedig kivilhetetlen — szolt közbe a minden couliissa-titok tudója, Klementy Bandi — Csóva Janesinak van a legszilárdabb pozíciója az árvaszéknél, pedig egész nap a körmeit piszkálja. De mindegy, ő megrendíthetetlen. Mindenki összeomolhat, csak ő nem. Neki olyan amulettje van, a melylyel föltétlen ura a helyzetnek.

— Vajjon?

— Egy receptje van a gyomorgöresök ellen valami bécsi doktortól s csak ez az egy szer segít az elnöknek, a kinél gyakoriak a kólika-rohamok. Ilyenkor aztán Csóva után szalasztja a hajdút, a ki megcsináltatja a receptet, de a kezéből ki nem engedi, nehogy leírassa az elnök. Hiszen már régen kitette volna Pehely bácsi a szűrét, mert néha ugyancsak felbőszíti a léhaságaival, de bármennyire csikorgatja is a fogait, a végső határozat az: «Nem tehetem, nem csaphatom el, az átkozott receptje miatt.» S az imposztor Csóva a markába nevet, mert jól tudja, hogy nélkülözhetlen a közigazgatásnál.

Apró híreskék szívárognak be, a melyek többé-kevésbé érdekesek: hogy Poltáryt megtámadta tegnap este egy rekruta (bárca agyonütötte volna), hogy Poltáryné elvesztette a gýmánt tuját a Rágányos-kastélyban és a szájoölítő vizet hogy fölhajtotta a vacsora után. Eféle sületlenségek mulattatták a tekintetes és nemzetes urakat. Mig ellenben politikai esemény színezetével hatott az, hogy Tóth Mihály megvette odakünn az összes záptojásokat és elvitette valahová a kocsián.

E miatt rögtön megindult a kritika.

— Hát már Tóth Mihály is stréberkedik? Az egyetlen demokratánk! No, szépen vagyunk. Talán nemességet akar?

A házasság fiúkkal bíró apák védelmezték Tóth Mihályt. Végre is azt teheti a pénzével, a mit akar. Még azért nem hazaáruló. A kofákat akarta fölségeit. Szóval egy kis szeszély az egész. Ha az embernek sok pénze van, miért ne lehetne sok szeszélye is?

Ez alatt a főispán szobáiban szintén megy a készülődés. Ott van Noszty Pál és még vagy tíz Noszty, (a reggeli vonattal Feri is megjött a sógora installációjára) a két Rágányos (a hölgyek a karzaton láthatók), a Horthok, Palotayak, Homlódyak. A főispán a belső szobában öltözködik, galoppinok jönnek-mennek, hirt hoznak a közgyűlési terem hangulatáról, míg a főispán a legnagyobb feladatnak egyelőre a esizma felhuzását tartja (Szaladj le Bubenik,

keress valahol egy kis Federweist). Tényleg ez az első nehézség a megyei kormányzatnál, a többi is mind elkövetkezik, de a többi már nem olyan nagy. Szemet szúr azonban, hogy még az alispán nincs itt, pedig anélkül nincs akasztás. Ő az üdvözlő szónok. Mondják, hogy egész éjszaka a felesége ékszerait kereste és most alszik. Felmerül az aggodalom, hogy hátha nincs is beszédje. Ejh nem kell Poltáryt féltetni! Nincs az a kávédaráló gépezet, melytől ő felül ne mulna, ha egyszer kinyitja frázisainak zsilipjét. Ettől nincs mit tartani, hanem ha netalán elaluszsa az időt. No, az bizony meglehet, mert a ki alszik, az nem gondolkodik, csak álmodik, a ki pedig álmodik, az megálmodhatja magának a királyi tanácsosságot mindennemű fáradság nélkül, sőt akár az aranygyapját is, ha már benne van. Azért tehát jó lesz utána szalasztani egy hajdut, hogy siessen, mert addig nem vonulhat be kíséretével a főispán a terembe, míg ő ott nincs.

Ide is hírül hozzák, hogy Tóth Mihály megvette az összes záptojásokat, hogy kivonja őket, mint nemtelen fegyvert a forgalomból.

— Ez a Tóth Mihály mégis derék ember!

— És gyönyörű leánya van, — mondja élénken Homlody. — Jó lesz, Feri öcsém, ha bemutatod magadat. Ott lesz ma a karzaton. Kár, hogy nincs már rajtad a huszárruha.

GOLDONI SZOBRA VELENCEZÉN.

FARSANGI MENET OLSZORSZÁGBAN, A MASCHERÁK KORÁBAN.

— Izes falat, — vigyorg Horth Miska, — és micsoda keze van!

Az öreg Noszty odaintette fiát egy ablakmélyedésbe.

— Feri! — szólalt halkan. — Ez még egy olyan deszka, a melyen mindnyáján kiúszhatunk a partra. A leánynak egy milliója lesz. Gyepre fiú!

— Hm, majd megnézem, — mondá az ex-hadnagy. — Tudod mit, hívasd meg Rágányosékhoz egy legközelebbi estélyre.

— Az nem lehet, — szólalt az öreg Noszty elgondolkodva, — mert Tóth Mihály az a bizonyos párisi úr, a kivel Rágányosnak illo tem-

pore párba volt. Hiszen tudod a históriát. A grófnőt fájdalmasan emlékeztetné, hogy az ura pillanatnyi szükségben vette el.

— Úgy? És honnan csöppent ide a megyébe?

— Megvette harmadéve az alsó-rekettyei birtokot, háromezer hold primae classis. Azonfelül egy jövedelmező fakoczká-gyára van és nagy csomó állampapírja. Egy hétig nyirják a couponokat — a helyi rege szerint.

— Ebben az egy alakban szeretem a szabómesterséget. De hát miként szerezte ezt a nagy vagyont?

— Hja, ennek érdekes története van, de

most nem érek rá elbeszélni. S különben sem gondolnám, hogy valami nagyon finnyás volna a pénznek eredetére, noha ebben az esetben akkor is nyugodt lehetnél.

— Oh, édes papa, — szólalt mórlikáló szemforgatással. — Köszönöm a jó véleményedet felőlem. A történetet akkor is elég ideje lesz meghallgatni engedelmes fiacskádnak, ha majd hozzá lát az alapozási munkálatokhoz. Kivel mutattassam be magamat?

— Kérd meg Homlody bátyádat!

E pillanatban sürgőnyt hoztak a főispánnak. Noszty beszólt hozzá a küszöbről; még most se volt felöltözve.

— Sürgőnyt kaptál.

— Bontsd fel kérlek és ird alá helytettem, — mondá az apósának.

Noszty felbontotta a sürgőnyt, a belügyminisztertől jött és számszavakkal volt érthetetlené téve.

Megint kinyitotta a belső ajtót.

— Nem tudom elolvasni. Hol van kérlek a kules.

— Miféle kules? — kérde Kopereczky bosszúsan.

— A mit a belügyminisztertől kaptál.

— Az? Elveszett.

— Hát már most mit csináljak?

— Hivass lakatost! — mordult rá türelmet-

tol tanítványa vagyok? És az úgy is van, mert bizony isten egy oroszán bátorsága kell hozzá, hogy neki mentem ennek a főispánságnak.

— No, csak vedd hát fel a mentét és menjünk. A táviratot hagyjuk délutánra.

Kopereczky felkötötte a kardot, fölvette a mentét. Kezébe fogta a kócsagos kalpagot, megnézte magát a tükörben s elbámúlt, hogy az milyen daliás vitézt mutat vissza.

Azzal benyitott hűveihez.

— Készen vagyok, uraim.

Épen akkor jött be Pimpósi hajdu is jelenteni, hogy a tekintetes alispán úr már megérkezett fényes vitézi öltözetben és bement egyenesen a tanásterembe, a honnan valóságos tengeremorajlás hallatszik ki.

— Akkor hát menjünk Isten nevében, — mondá a főispán s bátor léptekkel megindult egy sor szobán keresztül; a legutolsónak az ajtaja a közgyűlési terembe nyílt.

Malinka hozzá sompolyodott útközben.

CARLO GOLDONI.

GOLDONI SZÍNHÁZTÁRSASÁGÁVAL ÚTRÖZBEN.

— Csak semmit se féljen méltóságod, gondolja el, hogy esupa káposztafajeknek beszél, bátorítsa az a tudat, hogy én a háta mögött leszek és sügni fogok, ha netán valahol megakadna.

(Folytatása következik.)

GOLDONI ÉS AZ OLSZ VIGJÁTÉK.

E napokban mult kétszáz esztendeje, hogy az olszok legnagyobb vigjátékirója, Carlo Goldoni született. Főllépése új korszakot jelent az olsz színműirodalomban. Az olsz komédiák gomolygó ködében világosságot gyújtott s megoldotta a jellem- és erkölcs-rajzoló vigjáték problémáit.

Csodálatosan naiv világ volt az, melyből a jellemvigjáték kialakult. Apró groteszk figurák, tarka ruhába bújtatott élettelen fababák voltak előfutárai; élettelenek, naivak és mégis szórakoztatók. A hagyományok szerint megittasult, kacagott és mámorossá lett ezektől már az ókor

embere is. Az antik idők egy nagystilű lakomáján történt, hogy egy jókedvű és életismerő vendég így szólott a társaságot mulattató sarlatánhoz:

— Ugyan öreg, — hogy lehet valaki mindig olyan vidám, mint te, kiváltképpen akkor, a mikor ily kicsinyes és szomorú mesterséget folytat?

— Nagyon egyszerűen, — szólott a ravasz sarlatán. — Kényelmesen, pompásan élek az emberek bolondos jókedvéből és — butaságából s azt hiszem, én utánam még nagyon sokan fognak ebből élni. Sok pénzt szerzek, a mikor egynéhány élettelen és komikusan öltöztetett fadarabot hozok mozgásba.

A zsinórán rángatott fababok szereplése minden valószínűség szerint az ázsiai luxussal jött Európába. Vigjátékszerűleg kacagató fababáinak volt már a herodotoszi kornak is. Ezek után gyorsan haladtak a fejlődés útján egészen Althoff Baptiste, az utolsó marionettes korszakáig, a ki utóljára játszotta el a zsinórán rángatott figurákkal az európai szalónok érdekesebb pletykáit, előkelő szerelmesek kaland-

jait s mindazt, a miben volt elegendő komikum, szatira és kacagató motívum.

Ezek a groteszk kis figurák valaha a velenzei patricziusok ragyogó termeiben igen sok kellemes esetét szereztek az életet zavartalanul átkaczagó gazdag nobileknak. Ez volt a primitív komikum aranykorszaka. A ki az olsz színműirodalom fejlődését és sajátos tulajdonságait, különösen a Carlo Goldoni által megteremtett jellemvigjátéknak korszakát közelebbről akarja megismerni, annak be kell pillantania az első olsz komédiák bizarr hőseinek táborába. Ezeket őrizte meg az a kis üvegsekrény, melyet a gazdag Morosini-család jóvoltából még ma is kegyelettel őriznek a velenzei museo civiconak egy — a patricziusok dícsőségét hirdető, régiségekkel agyontömött termében. Ebben a szerény külsejű üvegsekrényben láthatók a Carlo Goldoni előtti lármás olsz komédia ősei. Ezekből a czipra jelmezbe öltöztetett és finom selyemzsinórán ide-oda mozgatható groteszk fababokból kelték életre a «Commedia dell'arte» komikus szereplői. Arlecchino, Pantalone, Pulcinella, Balanzone, Brighella, Scapino, Capitano és még sokan mások, hosszú időn át kedven

czei voltak az olsz színházaknak. Legnépszerűbb közöttük Arlecchino. Jellem a római mímikus játékokból származott át s jelmeze is sok tekintetben a mímusokéra emlékeztet. Ez a groteszk alak a rögtönzés művészetének minden elképzelhető eszközzel azon fáradozik, hogy harsogó kacaját fakaszson a nézők soraiban, — igen hosszú időszakon keresztül nélkülözhetetlen színpadi alakja volt a Commedia dell'artének. Hasonlóan dédelgetett és népszerű alak volt Pantalone s a többiek sem panaszkodhattak siker és dícsőség dolgában, addig, míg Carlo Goldoni korszakalkotó fellépése be nem következett.

De mindannak ellenére, hogy a sors Carlo Goldoni személyében egy mindmáig fölülmulhatatlan vigjátékirói zsenit adott az olszoknak, a ki új irányt, új életet vitt a színpadra s a komikumnak egészen új és nemesebb eszközeit teremtette meg: — a zimarrába öltözött velenzei kalmár, a híres Pantalone, az ügyes hasbeszélő Arlecchino vagy az apuliai származású tréfás Pulcinella, még sokáig sütkéreznek az olsz nép kegyeiben és sikerrel terjesztik a

SHAKESPEARE ÁLLÍTÓLAGOS LEGRÉGIBB ARCZKÉPE, HUSZONNÉGY ÉVES KORÁBÓL, MELYET MOST FEDEZTEK FÖL EGY WINSTONI KORCSMA PALÁN.

maszk alá rejtett vastag komikum oleós fonásait. A klasszikus vigjáték művelése mindössze két-három századon keresztül volt divatban, azután hátat fordítanak a dicső klasszikus világnak, a folytonos utánzásoktól megcsömörlik mindenki s a színművészet az u. n. „rögtönzés” korszakába lép. A színésznek nincs egyébre szüksége, csak a rövid *canaccio*-ra, a vázlatra, a cselekvény pedig minden fő- és mellékkörülményeivel együtt a maszkos szereplők rögtönzési képességének volt kiszolgáltatva.

Mikor 1707 február 25-én Velencében megszületett Carlo Goldoni, az olasz nép ekkor már nyakig ül az izléstelen vigjátékbéli rögtönzések zavaros áradatában. Csaknem két teljes évszázadon át folyt a harez a kidolgozatlan komédiák és a komolyabb irányú drámai műfajok között. Végre jött az opera korszaka s ezzel lassankint beállt a Pantalóné és Arlecchiné alkonya. Kultuszukra végső csapást mért aztán Goldoni. A fiatal *avvocato*, a ki Páduában szerezte meg ügyvédi oklevelét, már gyermekkorától fogva kifejezhetetlen nyugtalanságot érzett lelkében. Unos-untalan bolyongott, járt-kelt, városról-városra csaknem negyven éves koráig. Belekóstolt a mindennapi emberek többfajta munkakörébe, de rövidesen kistűlt, hogy egyik hivatal sincs az ő egyéniségére szabva. Sorra elhagyja, majd ismét visszatér valamelyikhez, mert a mindennapi kenyér, a biztos megélhetés szüksége — gondolkodóba ejti. Meg akar tehát állapodni ott, ahol a köznap élet emberei tülekednek, azon a téren, ahol semmi más nincsen, csak az a biztos, az a csekélynek látszó valami — a kenyér, melyből sokszor az élet legnagyobb drámái fakadnak. De végre is, kinek, minek dolgozzon, hisz kézzelfoghatóan látja és érzi az eredménytelenséget. Valami mást kell tennie. Régi hatalmas érzései, szenvedélyei, ideális vágyai újra előtérbe lépnek s most már a városokat bolyongó Goldoni egyszerre megtalálja élete célját, melyet gyermekkorától oly vágyakozással keresett.

Otthagyja ügyvédi pályáját s felhagy első írói kísérleteivel, a tragédiáirással. Egy csapásra vigjátéki lesz s a *Compagnia Medebach* színársulatához szegődik. Egyéniségének minden kiválóságával, teremő erejével mindenben a színársulat érdekét szolgálja. Régi darabokat foltoz, új jelenetekkel toldoz, korrigál, dirigál s csodálatos termékenységével évenként tízhusz új darabbal látja el a Compagnia Medebach kóborársulatát.

Az epedés, a bolyongás, a tételődés kinos évtizedei után már ugyiszólván teljesen érett férfikorában jut Goldoni zsenije kifejlődésre. De ettől fogva sohase gondol többé Páduában szerzett diplomájára. Az 1748-1762-ig terjedő időben oly munkásságot fejtett ki, mely sok tekintetben teljesen új időszakot teremtett az olasz irodalomban: a jellem és erkölcs vigjáték korszakát. De ellenhatást is keltett. Itália, különösen a lagunaváros legtriviálisabb Arlecchinjeit uszítja Goldoni nagystílű művésze

ellen. Ellenfelei a rögtönzött színjátékok táborából kerülnek elő, kik ellen Goldoni szintén nyíltan, de a művészetnek sokkal nemesebb fegyvereivel harcol.

Goldoni darabjaiban is élnek azok a népszerű groteszk figurák, csak hogy csiszoltabb formában. Ő neki is van Arlecchiné-ja, Pantalóné-ja, Brighellája, Colombine-ja, csak hogy ezeknek jelleme összehasonlíthatatlanul más, mint a miyleneken a régi bábjátékok közönsége mulatni szokott. Goldoni főereje az éles megfigyeléssel párosult szatírában rejlik. Elődei szolgálai másolásban forgácsoltak el képességeiket, még akkor is, a mikor az elnyűtt klasszikus irány már senkinek se kellett. Goldoni mindig a reális élet körében mozog. Az élő, a cselekvő embert látja csak s hibáival, komikus gyarlóságával együtt ragadja ki a nyüzsgő piaccsokról s a tökéletes megfigyelés erejével nem a pillanatnyi, hanem az állandó embert állítja közönsége elé. Ő maga is egyszerű polgárember, a ki csalódásoktól menten, helyes világításban látja az embert és az életet. Nem dolgozik sablonokkal, hanem új, erőteljes és egészséges eszmékkel. Hősei jobbra nem a csillogó ruhájú nobilek, hanem egyszerű nép. Halászkok, kereskedők, furfangos kalmárok, az étellel öntudatosan küzdő reális emberek. Ezek lesznek az ő vigjátékainak mesterileg megrajzolt tipikus szereplői és ezekből kerül ki az ő lelkes, rajongó közönsége is.

Molière hatása alatt sok darabjában szerepelteti ugyan a *donok* és *konták* tipikus alakjait, e téren azonban már nincsen segítségére sem az egyszerű polgári élethez szokott színész, sem vigjátékiírói genitálisza. Nem az ő világa ez! Ő a demokrácia emlőin nevelődött s csak torzított képekben láthatja a nobilek előkelő világát. Goldoni a legegyszerűbb eszközökkel küzd még akkor is, a mikor az Arlecchinók mókáinak ujongva tapsol a rögtönzött komédiák híveinek táborá. De Goldoninak is voltak hívei. Volt közönsége, voltak a nagy arányokban fejlődő olasz hírlapirodalomban igazságos kritikusi is, de mindez nem volt elegendő ahhoz, hogy továbbra is olasz földön maradjon.

Igaz, hogy nem szerette a röghöz kötöttséget, de a békesség, nyugalmas életet is kereste. Bekövetkezett tehát az, a minél az ő szívós küzdelme s zseniális képességei sem állhattak többé útját. Szívében csordultig keserűséggel otthagyja szülőföldjét, Velence zajos piaccsait és canalettoit s 1761-ben Párisba megy, hogy új életet kezdjen. A nagy vigjátékiíró szíves fogadtatásra talál, de nem találta meg azt, a mire számított. Az új hazában nem akadt a színpadi életnek olyan fejlettségére, mely az ő nagyvárnyú törekvéseinek és tehetségének kellő keretét biztosított volna. De azért el nem kedvetlenedett. Bejáratos volt az udvarhoz, mindenki becsülte, olasz nyelvmestere lett. XV. Lajos csaladjának, darabokat írt, dirigált, szorgalmasan dolgozott s műveivel továbbra is hirdette a harcot a *Commedia dell'arte* rögtönzött maszkos darabjai ellen. Végleg Párisban is maradt. Rabja lett a francia élet bódító légkörének, francia nyelven írta darabjait s vaskos munkában örökölte meg változatos életfolyását. Hazáját nem látta többé; betegségtől s szegénységtől gyötörve tért örök pihenőre idegen földben, 1793 január 6-án Párisban.

Műveinek száma meghaladja a másfélszázatot, melyek közül A *legyező*, A *hazug*, A *vendéglősné* a legkiválóbbak. *Bourru Bienfaisantja* pedig még másfélszázad után ma is szerepel a *Comédie Française* repertoírjában. Velence szobrot emelt Goldoninak s most, születésének kétszáz éves fordulóján második hazáját, Páris is a Notre-Dame templom közelében álló szoborral örökölte meg emlékét. Goldoniról el lehet mondani, a mi a humor sok jeles művelőjére ráillik: „Kacagattam, mulattattam, s magam nem kacagtam, nem mulattam soha...”

Csuddáky Bertalan.

A «KIS PIPA» ÉS TÁRSAI

Irodalmi vendéglők és kávéházak a Belvárosban.

A Belváros, mely Pestnek legősibb városrésze, ma holnap vetekdni fog a legifjabb városrészek, az Erzsébet- és Terézvárosok modernségével. Régi épületei minduntalan útjába áll-

nak a vállalkozók terveinek, a közmunkatanács programjainak, egy-egy nagyobb városrendezési terv kivételének, de nem nagyon sokáig. A tervek nyomán ott lappang nyomban egy csomó akció, melyeknek kezdésével egymásután omlanak le a tisztos öreg falak és e falakkal együtt a multak olyan emlékei, melyek szívünkbe nőttek. Újabban a Koronaherczeg-, a Váci-utca és a Szervita-tér öreg házai indulnak pusztulába az építők és tervezők erőyes sürgetésére. A Laffert-ház, a Pyrker-ház, a báró Brudern-ház eltűntek gyors egymásutánban szemünk elől, a mi pedig még megmaradt belőlük, mint a Brudern-ház meghagyott része, annak is meg vannak számlálva a napjai. Tavasszal lebontják és új, modern, négyemeletű és mil-lió bérpalotát építenek helyébe.

Ez az oka a «Kis PIPA» lebontásának is. Az érdekes stílus, utcai részén odonszerű terrasz-szal kiugró kétemeletes házat, mely öv. *Schernhoffer* Károlyné, szül. *Koronyhy* Valéria tulajdona volt a Szervita-tér 2-ik száma alatt, nem régiben bontás alá vették. A csákányok ma már azt a részét is ledöntötték az öreg épületnek, hol pár év előtt még a Karikás Mihály magyar korcsmája, a «Kis PIPA» volt, s szerzett sok száz magyar embernek és literátornak nagy meglepődést. Igazi irodalmi korcsma volt ez a helyiség, mely a mult század hatvanas éve elejétől egy-két év híján negyven esztendeig egyfolytában a Karikás Mihály vezetése alatt látta el a magyar konyha jóféle főztjeivel a főváros népét. Eredetileg *Fogoly*madár volt a neve és a régi Sebestyén-téren, a Tallián-féle házban, a *Csiga* vendéglő átellenében, 1856-ban kezdte meg benne Karikás a vendéglős mesterséget. A hatvanas évek elején a Szervita-tér 2-ik számú házába költözött s vele együtt költöztek át legkitartóbb törzsökös vendégei: Bernáth Gáspár, Lauka Gusztáv, Vahot Imre, Degré Alajos, Tóth Kálmán, egy ideig Lisznyai Kálmán, Reviczky Széver, Zilahy Károly, kik korán elhunytak. Az írók mellett az akkori hazafias és rebellis generáció főbbjeinek is a «Kis PIPA» volt kedvelt gyülekező helye. Kétszeresen nőtt tehát a jelentősége a publikum előtt minden olyan esemény vagy epizód után, mely az akkori népszerűségek és vezető emberek személye révén kapcsolathoz került a «Kis PIPA»-val.

Mert volt a legrebellisebb elemeknek is asztala a «Kis PIPA»-ban és az idegen börtönökből hazazérkőz honfiaknak a «Kis PIPA» volt fővárosi útjukban az első stáció. Az Almásy és Nedeczky-féle összeesküvőknek is itt volt gyűlőhelyük s a szövetség egyik részét itt robbantotta szét 1864 március 15-én az osztrák rendőrség. A kiegyezés után politikai jellegű elvesztette ugyan a «Kis PIPA», de az írók továbbra is feltalálták benne a régi kedélyességet. Karikás Mihály annyira respektálta vendégei jussait, hogy külön szobát és külön asztalt állíttatott be számukra s a fiatal generációt pillanatnyi zavarai idején abban az ősi kedvezésben részesítette, melyet Bernáth Gáspár honosított meg olyan értelemben, hogy két hatosért ebéd-vacsorát kaphatott bármikor a haza leendő reménységére. Karikás Mihály 1897-ben hunyt el s mostokára híres üzlete is felbomlott. A «Kis PIPA»-val eltűnik mostan a régi Pest legkedvesebb emlékeinek egyike, egy olyan irodalmi korcsma, melynek asztalai melől komoly eszmecsere eredményében sok életrevaló vállalat és intézmény vált valósággá. A Petőfi-Társaság eszméjét is itt beszélték meg először a hatvanas években s később is a «Kis PIPA» volt a Petőfiéknak törzsökös helyük.

A Belváros emlékezetes helyei közül a «Kis PIPA» lebontásával a «Pillax», a «Vadászkürt», a «Korona», a «Aranykéz fogadó» és «Angol királynő» azok a helyek, melyek hosszú mult hirmondói lévén, nevezetes vonatkozásaik által kötik le maguk számára az érdeklődést. Bizonyosságai egyuttal olyan kulturhistóriai állapotoknak, mikor a szervezetlen fővárosi társas élet folytán minden valamire való nagyobb jelentőségű mozgalomnak kávéház vagy vendéglő volt életre keltője. A *Pillax* legelső helyen áll e régi nevezetességek között. A mult század negyvenes éveiben innen indultak ki majdnem az összes irodalmi és hazafias mozgalmak. Itt rendezték a «Tizek» az első írói sztrájkot és itt csinálta meg Petőfi élen a nagy idők ifjúsága a március 15-ikét. Utána az *Angol királynő*-nek volt legnagyobb jelentősége. Azon a helyen, hol

a mai Angol királynő áll, épült a tizenhetezadik század végén az első országos hírvékház, a Kemnitzer-féle, melynek emlékét német, francia és angol leírások is fentartották. Az 1838-iki árvíz folytán átalakították, de tíz év mulva a Hentzi bombái következtében újra rommá vált s megint fel kellett építeni. Régi stíle megtartásával Pollák építész tervei alapján ekkor ismét felépítették s nem sokára olyan jelentősége lett, hogy a magyar publikum és a bécsi kormány előtt egyaránt fogalomná nőtt élete. Deák Ferencnek és a kiegyezési politika híveinek ott volt ugyanis a köre s itt találkoztak mindennap, míg végre győzött politikájuk s az uralkodó és a nemzet között megtörtént a kibékülés. Abban az időben «*Kiegyezés kávéháza*» ezímen ismerték az országban s így van megőrizve multja is abban az érdekes könyvben, melyet a szálloda igazgatósága pár év előtt közre adott. Ilyen könyv az «Angol királynő»-n kívül egyedül a «Kis PIPA»-ról maradt még fenn, más jellegben és más természetű emlékek megőrzéséért, a «Kis PIPA» törzsvendég íróinak alkalmi czikkeivel. A *Vadászkürt* irodalmi vonatkozásairól a Petőfi napló-levelei, Teleky Sándor gróf feljegyzései és az alkalmi hírlapi közlések szolgálnak. Petőfi tiszteletére 1845-ben tudvalevőleg itt rendezték azt a búcsúlakomát, mely polemiaival, skandalummal és két vidéki író ádáz neheztelésével végződött. A szabadságharcz alatt és a kiegyezés után is népszerű hely volt, melyet az előkelő írók, Kazinczy Gábor, Kuthy Lajos, Pompéry János is szívesen felkerestek. A Váci-utcai *Korona* élete a tizenhetezadik század második felétől datálódik. Egyidőben Pestnek ez volt a legdivatosabb kávéháza, az úgynevezett «pucos és fucos»-féle politikai mozgalmak idején pedig az ellenzéki politikusoknak gyülekezője, hol a rendőrség még puskákat is talált a konspiráló szövetség szétbontásához. Az *Aranykéz* fogadó valamikor az első magyar színészeknek és a mult század huszas éve között az előkelőknak nyújtott barátságos ötlőhont, ma már azonban divátja mult, egyszerű hely, melynek megvan ugyan régi czégre és régi arculatja, de híressége már rég letűnt. Idő kérdése különben, hogy mikor fogják lebontani, hogy az elni siető újabb nemzedékek kényelmes bérakáslak szolgáljon, de minden jel arra mutat, hogy az ő napjai is meg vannak számlálva. Így tűnik el egymásután évtizedek és évszázadok életének sok kedves, nevezetes,

Klementina hercegnő fiatalkori képe. — Az alsóthi kastélyban levő festmény után.

nem egyszer nagy eseményekkel összefüggő emléke. A Kis Pipával megkezdődött az újabb sorozat s az a négy-öt történelmi hírvékház, a mi még megmaradt, aligha hagyja sokáig túlélni Karikás uram egykori országos hírességű csárdáját. Nem örök életre termett alkotásoknak ez a sorsa a mulandóság világában.

Zuboly.

KLEMENTINA KOBURG-KOHÁRY HERCEGNŐ.

1817—1907.

Klementina hercegnő halála nemcsak udvari és nemzetközi politikai, hanem bizonyos tekintetben magyar esemény is, mert az elhunyt öreg hercegnő családjá sokféleképpen össze van szővődve Magyarország. A szász-koburg-góthai hercegi család azon ágának, a melynek Klementina hercegnő asszony legöregebb tagja volt, nemcsak magyar vérfoly ereiben, hanem vagyona is teljesen magyar eredetű. A hercegnő apósa, Ferdinánd szász-koburg-góthai herceg

ugyanis mint szerény apanagera szorított másodszületett vette el az 1815-ben hercegi rangra emelt *Koháry* Antal leányát, Mária Antóniát s a hercegnő a *Koháry*-család utolsó tagja lévén, az egész roppant vagyon, egyike a legnagyobb magyar földbirtokoknak, az ausztriai uradalmakkal együtt a Koburgokra szállott. Bars, Hont, Nógrád, Gömör, Szepes, Heves- és Pestmegyékre terjednek ezek az uradalmak, melyek tulajdonosa ma Klementina hercegnő legidősebb fia, Fülöp szász-koburg-góthai herceg. A Koburgok ez ága, mivel a Koháry-vagyonhoz fűstás révén jutottak, a Koburg mellett a Koháry nevet is viselte, de a hatvanas évek óta királyi engedély nélkül fogva ezt a nevet elhagyták. Klementina hercegnő e mellett kétszeres rokonságban volt József főherceggel családjaival is: leánya, Klótild, az öreg József főherceg özvegye, unokaöccse Lajos Fülöp orleansi herceg pedig József főherceg leányát, Mária Dorotheát vette nőül. A bolgár fejedlem, Ferdinánd, Klementina hercegnő harmadik fia, magyar huszártiszt volt azelőtt, most is sok időt tölt pihenésül Magyarországon s incognito utazásain rendszerint a Murányi gróf nevet viseli.

Házasság által különben a Koburgok nemcsak a Koháry-vagyont szerezték meg, hanem azokat a családi összeköttetéseket is, melyekhez hasonlóval alig dicsekszik egy is az európai fejedelmi családok közül. A régi «*felix Austria mube*» mondás ma ő rájuk illik, mert az eredetileg jelentéktelen német hercegi család szerencsés házasságkötésével az uralkodóházak legnagyobb részével rokonságba jutott s egész sor uralkodót adott különféle nemzeteknek. Anglia, Belgium, Portugál, Bulgária trónjain Koburg-ivadékok ülnek, nem is szólva származásuk helyéről s alig van európai udvar, a melyben egy-egy Koburg-asszony vagy férfi kisebb-nagyobb szerepet ne játszana. Klementina hercegnő asszony ezenkívül Orleans-származása révén rokonságban volt a Bourbonokkal is.

Mint Lajos Fülöp orleansi herceg leánya született 1817-ben; anyja, a nápolyi király leánya révén egyike volt Mária Terézia nagyszámú dédunokáinak. Gyermek- és ifjúkorában végig élte a restauráció korának minden változatát, XVIII. Lajos és X. Károly uralkodását, az utóbbinak elűzetését, atyja trónra jutását, majd bukását. Meglehetősen későn ment férjhez, elmúlt volt már 26 éves, mikor Ágost szász-koburg-góthai herceg nejé lett. Pedig szép és eszes leány volt, — csak hogy az Orleans-család tagjai akkoriban «házassági blokádnak» alatt állottak: a leánynézőben járó Orleansokat kosár várta a legtöbb udvarnál, a feleséget kereső leányok pedig elkerülték a Palais Royal táját. A forradalomtól borzongó udvarok nem bírták elfeledni, hogy apjuk, Lajos Fülöp forradalommal jutott trónra, nagyatyjuk pedig, Égalité Fülöp a nagy forradalommal kacérkodott.

Házasságával Klementina hercegnő a bécsi udvar szép asszonyainak egyike lett. A nyilvánosságunk kevés alkalmat adott, hogy beszéljen róla, elvonultan élt, boldog családi életben, férje és nagyszámú gyermekei között. A nyílt színpadon nem szerepelt, de hogy a kulisszák mögött nem volt-e része az udvari intrikák szalai-

nak szövögetésében, az talán csak majd ezután fog kiderülni. Mert hogy nagyon beszájgató s a diplomácia bonyolult mesteriségében jártas asszony volt, ez kiderült róla később, mikor már mint 1881 óta özvegyasszonynak, gyermekei jövőjéről kellett gondoskodnia. Különösen legfiatalabb fiáért, Ferdinánd hercegeért tett sokat; ő szerezte meg neki fáradhatatlan közbenjárásával az udvaroknál és nagy vagyonának ügyes felhasználásával 1887-ben a bolgár trónt s ha ő nincs, kétséges, vajjon nem veszett volna-e el számára ez a nagy fáradtság és áldozattal szerzett fejedelemség. Az öreg Klementina hercegnő életének utolsó husz évét jóformán teljesen ez a küzdelem töltötte be s ez tette az újabbkori diplomáciai történet egyik legérdekesebb nőalakjává.

Alapjában véve élete fogyaték franczia nő volt, az évtizedek sorára nyúló ausztriai tartózkodás nem halványította el a gazdaszkodását származásához. Alig volt év, hogy Párisban meg ne fordult volna s egy-egy ilyen utazásról hazatérve ki nem fogott élményei elbeszéléséből, Páris dicséretéből.

A művészetek iránt nem volt valami élénk érzéke; a míg férje, a ki nagy zenekedvelő volt, élt, a kedvéért eljárt a bécsi operába, de nem

A LOMNICZI CSÜCS.

sok élvezete telhetett benne, mert kora haladásával mindinkább nagyot hallott. Gyermekeit nagyon szerette, rokonaival mindig jó viszony-

ban volt, legjobban azonban legkisebb fiát, Ferdinándot szerette. Még nyolczvannolcz éves korában is, két évvel ezelőtt, a legnagyobb augusztusi forróságban is berándult Ebenthalból Bécsbe, hogy unokáit egy órára láthassa s aztán halálra fáradva visszautazzék. Mint afféle öregasszony, roppant szenvedélyes házasság-közvetítő volt, a miről az udvari krónikák sokat tudnának beszélni. Hanem a házasságokkal, a melyeket szerzett, nem mindig volt szerencséje; egyik menyje, Lujza hercegnő pl. nagyon sok bajt és bánatot okozott neki.

Nagy gazdagsága mellett híres volt takarékságáról, különösen apró kiadások dolgában. Nagy összegeket azonban, különösen a bolgár fejedelem érdekében könnyen kiadott; egy ízben egy egész bolgár ezrednek vett lovakat a maga pénzén, egy más alkalommal egy új vasút számára megvette az összes szükséges lokomotivokat, egy ezredet pedig, a mely nevét viselte, ellátott új egyenruhával.

Testi szervezete rendkívül erős volt, a legutolsó órájáig szabad szemmel olvasott, ellenben

hallása már korán megromlott s utóbbi időben majdnem egészen süket lett; részben ezért is vonult vissza pár év előtt minden szerepléstől.

A ZÖLD TÓ.

TELEPY KÁROLY FESTMÉNYEI.

A Könyves Kálmán szülőjéből.

A HÉTRŐL.

Vándorkiállítások. Nem tudom, följegyeztek-e, mikor fogant valósággá a vándorkiállítások eszméje és melyik városban mikor jelent meg először az első nomád-galéria. Valószínű, hogy nem jegyezték föl, a mi pedig mulasztás, a melyet élénken fognak sajnálni valamikor. Akkor, a mikor az állandó galéria, képtár vagy szépművészeti muzeum alapjait fogják lerakni azokban a magyar városokban, a melyekben most mint vendég, mint átutazó vándor vagy mondjuk, mint vásáros kereskedő jelenik meg a művészet. Mert arról nem lehet kétség, hogy az a vándorlás igazában és következtetésében afféle háztűznézés, a melynek fészekrakás a célja és szándéka. Nincs a kultúrának olyan tényezője, a mely a maga települő munkáját ne így kezdte volna: vándorbotlalt a kezében és ne vendégnek jelentkezett volna eleintén ott, a hol később állandó otthonot kapott. Van ebben a vándorlásban valami az apostolok sorából, a kik tanítva jártak be a földet, míg mindenféle intézmények keletkeztek állandóvá, folytonossá, mindennaposá tenni az ő munkájukat. Az oltár is így vándorolt valamikor, míg mindenütt templomok emelkedtek: a vándorbot ott volt minden törekvés kezében, a mely világosságot, tudást, izlést, lelki emelkedettséget terjesztett. Ez a vándorbot a legcsodálatosabb élőfa, mert olyan gyümölcsöket terem, a melyekből az egész világ örökké táplálkozik.

Thimonier. Mostanában minden héten van legalább egy feminista gyűlés és apostolok egész tömege teszi világszerte emlegetetté a nevét. De vajjon volt-e olyan feminista gyűlés, kongresszus vagy előadás, a melyen csak egyszer is elhangzott volna a Thimonier neve? A buzgó apostolok, a kikből csak úgy árad a mindenféle «fölvilágosítás», vajjon gondoltak csak egyszer is arra, hogy fölvilágosítsák a hallgatóikat arról, hogy: ki volt Thimonier. Mi se mutatja, hogy ez valamelyiknek is eszébe jutott volna. Nagyon lehet, hogy nem is juthatott az eszébe, maga se ismervén ezt a nevet; mert Thimonier nem egy új feminista teóriát talált föl, nem egy eddig észrevétlen sérelmet vagy jogot, Thimonier csak egy — gépet talált föl. A varrógépet. Valószínű, hogy ebben a cselekedetében semminemű feminista tendencia nem vezette, de az meg bizonyos, hogy az ő találmánya többet tett a nő, a szegény nő, a kenyérkeresésre utalt, dolgozó nő érdekében, mint száz feminista kongresszus és egy egész bibliotékára való tanulmány meg értekezés. Ez a Thimonier az emberiség ama csöndes jötevői közé tartozott, a kik munkával és munkában adják a boldogulást millióknak. Nem csoda tehát, ha a csontjai már rég elporladtak, mikor most végre eszébe jutott egy franczia lapnak, hogy illenék jelt állítani jeltelen sírjára és már százszor elfelejtették, mikor először kezdenek emlékezni rája.

Hajótörés. A nemrégiben elhalt persa sah, Muzaffer Ed-Din tudvalévőleg soha se ült hajóra. Utazásaiban inkább hetekig tartó kerületet tett, semhogy a sokkal rövidebb vízi utat választotta. Azt tartotta, hogy az ember nem hal, a víz pedig csak a halnak biztos terület. Ha Muzaffer Ed-Din még élne, most hatalmas érvekkel tudna argumentálni az igaza mellett. Ime: egy hét alatt két erős, szép, nagy hajót nyelt el a tenger és a drága hajókkal egy csomó még drágább emberéletet. Megdőböntő a Berlin és az Imperatrix gőzhajók katasztrófája, de régi igazság, hogy vannak szerencsétlenségek, a melyekkel a sorsnak tartozunk, a nélkül, hogy velük fizetvén, érettük bármit is kapnánk. Még csak egy tanulságot sem, a melyet hasznunkra fordíthatnánk. A vonat is sok embert elgázol, de azért nem állítjuk meg a vonatokat; a földrengés is sok életet elpusztít, de azért itt kell laknunk továbbra is a föld hátán. Így vagyunk a hajó-szerencsétlenségekkel is, a melyek megrázzák a lelkiünket, de azért Fullon nagyszerű találmányát értéktelenné nem tehetik. Eszünkbe jut a skót halász esete, a ki tizszer állt hajótörést, de azért visszament a tengerre és mikor megkérdezték tőle, nem fél-e a sós elemtől, így felelt:

— Száz ismerősöm közül csak egy veszett a tengerbe, de kilencvenkilenc halt meg a szárazföldön. Csoda-e hát, ha a víz hátán biztosabbnak érzem az életemet, mint a föld hátán?

A szivar. Jelentik a lapok, hogy a szerencsétlenül járt Berlin gőzhajó szerencsés megmenekültjei között volt egy fiatal úr, a kinek, mikor a partra tették, az volt az első szava, hogy — szivart kért. És mikor az első szivpantást tette, így szólt:

— Most már minden rendben van, mert az alatt a másfél nap alatt, a mit a hajóroncsan élet és halál között lebegve töltöttem, semmi se bántott úgy, mint az, hogy nem volt szivarom.

Szó sincs róla: ez a nyilatkozat valóban igen snajdigul hangzik és valószínűleg lesznek igen komoly és tudós fiziológusok meg pszichológusok, a kik gyönyörű és meglepő igazságokat fognak levezetni belőle az élet legvalóságosabb szükségleteiről. Be fogják bizonyítani vele, hogy az embernek nem a legelemibb szükséglete a legnélkülözhetetlenebb, hanem az, a mihez a legjobban — hozzászokott. Ez a tan nem új, de úgy véljük, a szivaros ifjú esete nem valami elsőrangú argumentuma. Nem való ugyanis elfelejteni, hogy ezt a nevezetes nyilatkozatot a dohányos férfi már — a szárazföldön tette, a mikor a becses életét már biztonságban tudhatta. Egészen más lett volna a helyzet, ha a partról tették volna föl neki, mikor még a hajóroncsan volt, ezt a kérdést, mit kíván: egy mentőcsónakot-e, vagy egy skatulya legfinomabb havanna-szivart? Azt hisszük, a derék ifjú a mentőcsónak mellett szavazott volna, sőt hajlandó lett volna, ha ezt a

föltételt tűzik ki neki, minden fő- és pót-esküt letenni rá, hogy örökre lemond a szivarozásról, csak huzzák ki a hideg, sós vízből. De még ennek az ellenkezője se lenne hiteles bizonyíték. Van egy tulajdonság, a mely az embert elkíséri még a vesztőhelyre is. Meg vagyunk írva, hogy mikor Robespierret a vesztőhelyre vitték, a forradalomnak ez a véres szörnnyetege sirt, rugkapalódzott és ájultozott. A pribékek alig bírtak vele, még a hóhérnak egy kitűnő pszichológiai ötlete nem támadt. Halkan így szólt az elítélthez:

— Robespierre mester, gondolja meg, hogy e pillanatban önön függ a történelem tekintete.

És Robespierre erre a szóra — megigazitotta a ruháját, fakó ajkára mosolyt erőtetett és magához hajtotta fejét a tőkére. Ez a — póz hatalma és ha ez a hatalom tud érvényesülni, mikor a hóhérhárda alá viszik az embert, hogyne tudna, mikor a vízből kimentik!

Kuropatkin. Először Rozsdasztyvenszky admirális állott ki a fórumra és bizonyította be napnál világosabban, hogy az orosz flotta katasztrófájának nem ő volt az oka. Azután jött Nebogatov és ő is tisztázta magát a vádak alól, a melyeket ellene emeltek. Nebogatov után Stössel generális adta elő a dokumentumait, igazolván, hogy Port-Artur eleste körül őt semmiféle mulasztás nem terheli. És sorra igazolták magukat mind az elvert orosz hadsereg összes generálisai és admirálisai. Legutójjára jelent meg a színen a főhadvezér, Kuropatkin generalissimus egy háromkötetes munkával, a mely ékes szóval tanúságot tesz arról, hogy ő az egész háború folyamán mindig azt cselekedte, a mit

VENDÉG A TANYÁN. — Kotász Károly rajza.

a helyzet, a kötelesség és a bölcsesség parancsolt. A vereségnek tehát nem oka se Rozsdesztvicsky, se Nebogator, se Stössel, se Kurpatkin, se az orosz vezérek, se az orosz katonák, a kiknek a vitézségét senki se vonhatta kétségbe. Kik tehát a vereség okai? A felelet nyilvánvaló. A katasztrófa okai — a japánok, a kik sorra verték a kitűnő orosz generálisokat és admirálisokat. Ez a magyarázat azonban olyan kétségtelen, hogy Kurpatkinnak fölösleges volt három kötetes munkát írni róla. Mert ezt a megoldást minden esküdőzés nélkül is elhiszi az egész világ.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

— Három a tánc! — kiáltotta a násznagy. S aztán pántlikás botjával az ütemet verve, nótásan tette hozzá öreg Serédy uram: «fehér madár hattyú, — nyalka legényt, nyalka legényt illet a sarkantyú!»

— Helyet és tágsat! — parancsolták az algazdák, magásra emelve zöld pálcájukat.

A fiatalok illetőve álltak meg ott a közepén. Boldog perezt volt az, — sugárzó arccal simultak egymáshoz s találkozó újjai gyönyörteli hévvel csuklottak össze. Daliás volt az ifjú cserkesz dolmányában, mellette a testet vett büszke báj, csupa nemes kellem a leány. Mihály egy darabig még legényesen illegette selyem janicár-övét, majd szilaj virtussal vetette fel a fejét. Megszólt a zene, összeverte bokáját, átfogta a páráját. Aztán palotás lendülettel, lejtve léptek szépen. A lakodalmass lassú magyart járták, hévvel és mégis méltósággal. Czédruksként ingott a Margit lenge alakja, aczélpengeként hajlott az ifjú dereka, — láng lobbant szemükben, örömeti diadal lüktetett a lendületükben. Szép volt azt nézni, bennük gyönyörködött az egész bál! Most egyszerre aztán inceselkedő frissre tért át a muzsika, — hevültek az arcok, pengett a sarkantyú, s a lábak toppanva siettek a gyorsuló ütem után. Hévvél ropták, kedvtelve ezífrázták s mikor a viharos utolsó toppanóra megálltak, újabb tapsviharban tört ki a násznép:

— Szép a leányzó!

— De szép ám a legény is!

— Épen összeillők...

Utánuk Huszár Péter meg Judith jártak el a lakodalmass táncot, majd a Fejedelelem Ő Nagysága állt ki és tisztelte meg három fordulóval özeveg Thoroczkaynét. Nagy becsület volt ez a nászra s a végével csak annál jobb kedvvel mentek táncba a soron levő rokonok. Járták az egeres-, süveges- és lapoczkás-táncot, no meg a lengyel változót. Egyre vigabb és hangosabb lett a lakodalmass, főként a boros udvarbíró, Reöth Orbán uramon mulatott a társaság. Régóta kente már az öreg a gégejét Bakhus zsirjával és a hogy a középre tologatták, bizony nehezen vitte a lábát, mint a mozsárt.

— Ej, — kezdte, — nem vagyok én parasztember, eszem-iszom törzskéből származtak eleim, apám akárhol járt, a vízben sohse tett kárt... Innya adjatok, mert én szörnyen rettegtem azt a rüt szornjazást!

— Kátor ha megtelek, jobban dong, — kazagott a főgazda, — vedret adjatok neki...

— Úgy, úgy, — motyogta Orbán bácsi, — temesetek hordóba, ez az úri koporsó, addig is éljen a telepintes korsó!

— No, fújjad már! — biztatták az algazdák. S a zöld pálcákkal bökösve, odatereltek őt a két fiatal pár elé.

Reöth uram megkefélte harsabajuszát, aztán elkezdte:

«Vivat sincera sincerorum sinceritas!

Hát jó bor e' gazda

Jó szőlő hozta,

Az Űristen álja meg,

A ki ezt kapálta,

A ki ezt hozatta,

A ki ezt megiszszá,

Iszsa már, iszsa már

Jaj beh bolond ének, pajtás, se füle se farka.

Százesztendős kanverébnek hátul van a farka!

No de van egy város, melynek neve Buda.

Buda mellett egy víz, melynek neve Duna.

A Dunában egy hal, melynek neve harsa:

Egymást szeretőket az Űristen tartsa!

Éljenek azok,

A kik igazok,

A kik nem igazok,

Legyenek gazok,

Adjon Isten minden jót:

A németnek koporsót,

Bort, pecsenyét, olesó só,

A lengyelnek sok borsót...

— Eh, — szakította félbe a fejedelem, felkelve, — tüzes golyót és ágyút nekik!...

Báthory Zsófia meg az anyja ijedten pillantottak Ő Nagyságára. Rákóczy György kocczintott még egyszer a svéd megbízottakkal, aztán intett nekik, hogy kövessék. A lakodalmass zsvaj közepette csakhamar eltűntek a szomszéd ajtó függönye mögött.

Am Reöth Orbán befejezte a mondókáját:

«Adjon Isten egészséget,
Magyarok közt egyezséget,
Bort, pecsenyét, békességet;
Szép jó feleséget!»

— Békességet! — emelte poharát tüntetően Kemény János.

— Szép jó feleséget! — harsogta rá a násznép khórusban.

Reöth uram azonban nagyon belejött a köszöntőbe, sehogyse lehetett elhúzni onnan a középről. Tánczosan billegette a lábát és mivel igen parázson állt nála a szerelem, ugyancsak kezdett kacsingatni a Fővenasszonyra:

— Nosza hajdú, füge varjú, kiált csak egy hoppot!... — Aztán éneklő hangon tette hozzá: telekes booskor, gyöngyös kapeza, eljárom én a kopogót, járd el tubám, Tulok Sára te is!...

Így mulattak, táncoltak késő éjjelig, mikor is elkövetkezett végre a «bucszútatás» pereze. A nászoló asszony intésére Margit és Judith felkeltek s visszavonultak a társaságtól, átöltözni. Nagy ceremónia volt ez, mely alatt a nyoszolyóleányok sirva álltak körül a készülő két barátot. Weér Orsika és Bánffy Ágnes fonták ki kettejük haját, szélesen hátraeresztették s a gyöngyös korona helyett élő virágból kötött koszorút tettek a fejükre. Még rájuk adták a völegényektől küldött aranyprémes korcoványt, tarczolány szoknyát, s azzal mehetek vissza a szalába.

Ottan persze ekkorra már mindent elrendezett a főgazda. Elsőbb az örömszüléket, úgy mint a Fejedelemsasszonyt, Thoroczkaynét és Huszár Mátyást ültette le három öreg székre, aztán Tholdalagi Mihályt meg Huszár Pétert küldte ki a tereméből. Nekik ott kint, a szalából a lakosztályokhoz vezető ajtó előtt kellett bevárniok a «leánykapás» perczét. No, végre jöttek a leányasszonyok; a menet élén öreg Rhédeyné Bethlen Druzsiana vezette őket a középre, hol arany pálcájával már a főgazda várakozott rájuk. A hogy oda értek, a muzsikuskok méltóságos lassan kezdtek húzni a mennyasszony-táncot. Bassa Thamás uram elküldte magát:

— Három a tánc! — S nyomban rá kacskaringósat intvén aranypálcájával, kiosztotta Margitot és Judithot a násznagynak.

Öreg Serédy előállt, — tudta ő kegyelme, hogy nagy dikező vár még rá, hát vigyázott is a torkára és illedelmesen csak ép félrészség ivott. Kézenfogta a két leányt, hármat fordult velük s aztán odavezette őket az örömszülék elé. Itt nekik sirva kellett térdreborulniok, — a násznagy bevárta hálálkodásukat, majd ünnepélyes hangon gyűjtött rá a Margit bucuszútatójára:

— «Asszonyi rendnek hajnalesillaga te...»

Ékesen hosszú és felette istenes oráció volt az, telve bölcs metaforákkal és protestáns ezitátumokkal. Így végezte Serédy uram:

— «Gerliezeként rászálltál Tholdalag törzskös fájára, más ágra szállanod többé nem szabad. Urad szerelmében birni fogod az eget. Ne legyen házasságod gondból rakott fészkek: a merre jársz, rózsá keljen, a hová lépsz, gyöngy teremjen! Bucszú, temessük a leányt, éltsessük az asszonyt!»

Miután hasonló módon elbucszúttatta volna Judithot is, az örömszülök nevében a Fejedelemsasszony szólalt meg:

— Leányok ti, vegyétek eszetekbe, hogy a jó asszony a legszebb korona a földön! Disze legyetek uratoknak, mint a szép hold az égen járó napnak, — kezesek legyetek, mint a kézhez kötött ráró, minden dolgokban csak a ti uratoktól váró. Szivetekből őt ki ne ejtsétek, az egy halál legyen csak ahoz a kilinesetek. Mint gyermeked szép olajfavevesszők, oly szépen éljétek!...

— Bizony leányom, — sügta Huszár Mátyás, — házban levő gyémántnak lenni találással!

Thoroczkayné is sirt, de szigorú háziasszony létére meg nem állhatta, hogy ő is rá ne szóljon Judithra:

— Házad tájára vigyázz! A penész meg ne esse pad alatt a tálat; orsó, rokka, motola gyakran legyen nálad!

— És most, — végezte Báthory Zsófia, felkelve, — a pártá kontytyá hadd változzon!

Mindannyian illetőve követték példáját, rendet álltak. Serédy uram toppantott pántlikás botjával s a vöfély kezére adta a leányokat. Beldi Gergely kardosan és rózsás nyelű fáklyával kezében odalejtett s egymás után járta el Margittal meg Judithtal a szövértekes táncot. A végén kézenfogta kettejüket s a szalának a lakosztályok felé vezető ajtajához vitte őket. A nyoszolyó-leányok, kiket szintén szövértekes ifjak táncoltattak körül, szép rendben mentek utánuk.

No, itt volt a nagy percz! Nyitlak az ajtó szárnyai s ott kint tárt karokkal várakoztak már boldog Tholdalagi Mihály, meg Huszár Péter. Ámde előbb még a vöfélynek is volt egy utolsó szava a kisasszonyokhoz. Margit és Judith tudták már; megálltak a küszöbön és remegve hajtották meg koszorús fejüket Beldi Gergely előtt. Ő kardot rántott s annak jeléül, hogy kard büntetendi esetleges hűtlenségüket, ildomosan levágta fejükről a virágkoszorút, mondván:

— «Mennyi csillag a kék égen, mennyi fővény a tengerben, annyi jókkal áldjon Isten! Imhol légy az övé, átladk uradnak!

Odakint a decemberi hajnal esőndjében megszólaltak a vár öreg mozsarai. A násznép pedig lelkesen kiáltozta:

— Megkapta... megkapta a leányt!

*

És tulajdonekkor dőlt el a szomszédban az Erdélyi Tündérország sorsa is. Rákóczy György, ki nem szerette kiezégérezni szándokát, e lakodalmi vigasságot használta fel arra, hogy suba alatt nyélbeüssa a legkomolyabb praktikát: a

svéd-erdélyi háborús szövetséget. A hosszas éji alkudozások után végre halotti csend volt a Fejedelem dolgozó-szobájában, a távolabbi szalából csak elvélve hatott el ide a vígadók nesze, — Rákóczy György és legérvényesebb tanácsosai némán álltak a kárpitos asztal mellett és csak komoran, sürgetően néztek az előttük ülő svéd követekre. Penna volt már a Sternbach uram kezében, de azért még mindig határozatlanul pillantgatott társára, Wellingre, még mindig nem merde aláírni a Fejedelem fogalmazta szövetséglevelet. Az az V. pont nyugtalanította őket, mely Lengyelországnak a svédek, Erdély, Brandenburg, Radzivil és a kozákok közt leendő felosztását részletezte. Rákóczy nemcsak a királyi ezimet akarja, hanem Kis- és Nagy-Lengyelországot, sőt Lithvánia egy részét is Galiciával, Krakkóval és a szépesi városokkal... Mit szól ehhez X. Károly?

— Celsissime Princeps, — szabódtak a követek, — hátha még egy futárt küldenénk felséges urunkhoz?...

— Én egy perczig se várok tovább, — tört ki Ő Nagysága, — ha a királyukhoz akarnak menni kegyelmeitek, csak maradjanak is nála!

Tudta ő, mit csinál. Tudta, hogy a császár a napokban négyezer embrenyi segély erejéig megkötötte a szövetséget a lengyelekkel, s tudta, hogy ezzel szemben csak egy svéd-erdélyi szövetség állhatja meg a sarat. Viszont értesült arról is, hogy X. Károly nagyon kezd már szorúlni odafent és barátra van szüksége... Gondolják meg az urak, — tette hozzá fenyegetően s magyarjaihoz fordult. Ezek ugyan keservesen csóválták a fejüket.

— Eb akaratjából leszen! — mormogta becsületes özszege jutott Rhédey Ferencz Barcsaynak.

Am a Fejedelemlnek ugyan hiába szóltak volna. Ő jelentősen intett nekik:

— Meglesz a koncz!

— Csak meglegyen, — dörmögte Korniss Ferencz, — ám én attól tartok, csak tükörben látjuk annak a koncznak a színes képét! És azzal a gyomor lassan telik...

— Kettőn veszek én hasznót, — folytatta a Fejedelem, — vár a lengyel, vár a svéd is!

— A lengyel? — kontradikált Rhédey, — ne bízzék Nagyságod hozzájuk! Cape-rape népesség, inkább a veszem-hez, mint a hozom-hoz szokott nemzetség! A svéd pedig? Minket fog használni, nem mi őt, — aztán elvet, mint a rothadt almát...

De ott az asztalnál mozgolódni kezdtek a követek. Sternbach megsimogatta kecskeszakállát s ünnepélyesen kelt fel:

— Celsissime Princeps, felséges urunk képében imhol a nevünk a szövetséglevelen!

Rákóczy György alig palástolható mohósággal nézett a perczegő penna alá: igen, aláírták. Tulajdon e pillanatban dördültek el odaát a «leánykapás» ünnepelő mozsarak. Jó ömennek tetszett ez, a Fejedelem lelkesen szorított kezét a követekkel. Aztán visszatartott lélegzettel hallgatták mindannyian a násznép odahallatszó rivalgását: «Övé a leány!...»

— S enyém Lengyelország! — mormogta Rákóczy György diadalmasan.

Ott hátul komoran néztek össze az urak. Kemény János könnyezve fordult az ablakhoz s így szólt:

— Emlékezzenek uram, kegyelmeitek: töretik most a vigasságnak szép üvege! Vége ez erdélyi szép Tündérországnak!

A Fejedelem szigorúan nézett az ellenvéleményesekre:

— Ott, a hol én tüzet mondok, senki se keressen vizet!

A «Tatarrabság» című regényhez.

Beldi Gergely kardot rántott s levágta fejükről a virágkoszorút.

Ugron János a kincstartó azonban keményfejú ember volt. Nem állhatta meg, békétlenül lépett oda Ő Nagysága elé és így szólt:

— Hát bemegyünk Lengyelországba, ámde tudja-e Nagyságod, hogy jövőnk onnan haza?

Rákóczy György nem is hallotta a szavát. A mozsarak elhallgatása után türelmetlen jó kedvvel kiáltott fel:

— Szóljanak tovább azok a mozsarak, — örömet löjjenek a vár legőregebb ágyú! Háborúba megyünk, urak!

Mikor pedig a követek elvonultak, ünnepélyesen így folytatta:

— Hadi parancsolatom így szól: januárius 6-án Szamosújvárt táborba szállók, 14-én már a lengyel határon akarok lenni. Hamar, nyeregbe a futárok, nyargaljanak a vajdákhoz, vágatassanak magyarhoz, szászhoz, székelyek székéhez, — lóra üljön az erdélyi három nemzet, készen legyen a sereg! Hol az ország főkapitánya? Kemény János uram, kegyelmed tudhassa a tisztjét: e hajnali órában, most mindjárt üttesse meg az ország dobját!

... Így történt aztán, hogy mikor az ifjú házások magukra maradtak s Tholdalagi Mihály végre szerelmesen gyönyörrel ölelhette Huszár Margitot, első boldog csókjuk mámorába harszó riadó muzsikája elegendett. Ablakuk alatt az ország dobja pergett a görgényi kastély udvarán.

*

Nehezen virradt a téli reggel és mire világos lett, a lakodalmass nép nem annyira vig második napra, mint inkább az öröm hamvazószerdájára ébredt. A mámoros agyak nehezen vették be a háborús hírt; eleinte azt hitték, farsangot járatnak velük, de mikor aztán komoly képpel látták lóra ülni Kemény Jánost, meg a lugosi bánt, Barcsayt, egyszeribe kijózanodtak. Hervadt a jókedv az asszonyemberek ábrázatján, az urak pedig bizony káromkodtak. Az ördögbe is, mégse való az, egy lakodalmat így felbeszakítani! Pedig olyan jókedvűnek tetszett tegnapi Fejedelem!...

— Ámde, — mondogatták, — nyúlhaton jár Ő Nagyságának az ő kedvessége! Elszalad, mielőtt megfoghatnád.

Aztán a háború esélyeit vitatták.

— Téli hadba megyünk a polyákok ellen? — dörmögte Korniss Ferencz, — no, szép verekedés lesz! Ha februárig meg nem fagyunk, márciusban akkora sár szokott lenni a len-

gyeleknél, hogy még a kutyát is ölbe viszik ki ugatni.

Bassa Thamás is nagyon csóválta borbeteg fejét:

— No, urak, én csak annyit mondok: nem egészséges helyre visznek minket!

És hát bizony nem lehetett azt a lakodalmat többet talpra állítani. Beldi Gergely, a vöfély ugyan elhúzta a hajnalnótát a kisasszonyok ablaka előtt, de nem lett attól senkinek se jobb kedve. Nem igen kellett a meleg mézesbor se az összeverődő násznépnek. Az egy Fejedelem tetszett vólnak közöttük, ő kocczintott a «csókos pohárral» s meg is csókolta az ifjú Tholdalagi Mihályt, mondván:

— Háború a legszebb próbája az aggódo asszonyi szeretetnek! Hogy megálljad türelemmel és alázattal, szívükből kívánjuk. Három hetetek van csupán, siessetek a boldogsággal!

A fiatal pár nem is soká tétovázott. Nem várták be a «nyoszolyóasszony bécsét», hanem a fejedelmi kék lovakon még aznap délben útrakeltek a Tholdalagiak kedves fészkebe, Koronkára.

(Folytatása következik.)

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Wharton Edith; angolból fordította Schöpdin Aladár.

Lily ismerte Ned esetét, látta kedves szemében — melyekben sokkal több volt a költészet, mint a szonettjeiben — a meglepetés kifejezését a gyönyöröbe változni, a gyönyört pedig félelembe, a mint átment a szerencse retentő igája alatt. Attól félt Lily, hogy önmagán is ugyanezeket a tüneteket tapasztalhatja.

Mert a legutóbbi évben azt vette észre, hogy vendégszerető háziasszonyai megvárják tőle, hogy ott üljön a kártyaasztal mellett. Egyike volt ez a huzamos vendégszeretetét járó fizetéseknek s viszonzás azokért a ruhákért és esecsebecsekért, melyekkel időnként az ő révükön kiegészítette ruhátára hiányait. A mióta pedig megszokta a játszást, a szenvedély urrá lett felette. Eleinte egyszer-kétszer nagyobb összeget nyert s a helyett, hogy félretette volna jövődöbeli veszteségek fedezésére, elköltötte ruhára, ékszerre, s az a vágy, hogy ezt a könnyelműséget jóvá tegye, párosulva a játéknál növekvő izgalomával, arra vitte, hogy mind nagyobb összegeket kockáztasson. Igyekezett lelkiismeretét megnyugtanni azzal, hogy a Trenorék társaságában, ha már játszik az ember, nagy pénzbe kell játszani, mert különben garasos-

ködönk nézik, de azért érezte, hogy a játékszenvedély kitért rajta, s hogy mostani környezetében aligha tud neki ellenállani.

Ma este a szerencse állandóan ellene volt s a kis arany erszény, mely csecsebecsék közt lógott, csaknem üres volt, mikor visszatért szobájába. Kinyitotta a ruhaszekrényét s elővéve keszkesdobozát, megnézte benne a bankjegyesomagot, a melyből megtöltötte tárcáját, mikor ebédre ment. Csak húsz dollárja maradt, — ez a fölfedezés úgy megdöbbentette, hogy eleinte arra gondolt, hogy meglopták. Aztán papirost és czeruzát vett elő s leülve az íróasztal előtt, elkezdte számíthatni, mit költött napközben. A feje csak úgy zakatolt a furdatságtól s újra meg újra végig kellett mennie a számokon, de a végén világos lett előtte, hogy háromszáz dollárt vesztett kártyán. Elővette check-könyvecskéjét, hogy talán több maradt benne, mint gondolta, s meggyőződött, hogy sőt inkább kevesebb van. Aztán újra kezdte számítását, de akárhogy próbálgatta is, nem tudta visszaszámítani az elszórt háromszáz dollárt. Az a pénz volt ez, a melyet félretett, hogy megbékéltesse a szabóját, vagy esetleg az ékszerészét. Mindenesetre annyi helye volt ennek a pénznek, hogy épen elégtelensége miatt játszott oly nagyban, mert meg akarta kétszerezni. De természetesen vesztett, őt a kinek szüksége volt minden fillérre, holott Dorset Berta, a kit a férje elárasztott pénzzel, legalább ötszáz dollárt vágott zsebre és Trenorné, a ki elveszthetett volna akár ezer dollárt egy este, akkora csomó bankjegyet szorongatott, hogy kezét se bírt fogni a vendégeivel, mikor jó éjszakát kívántak neki.

Lilynek nagyon nyomorult helynek tűnt fel az olyan világ, a hol ilyenek történhetnek, de hát nehezen is tudta megérteni az olyan világ-egyetem törvényeit, a mely ily könnyen kihagyja őt számításából.

Elkezdett vetőközi, a nélkül, hogy esőngetett volna a családja, a kit aludni küldött. Eleget volt a mások kedvteléseinek rabja, hogy kiméletes legyen azokkal, a kik tőle függtek s keserű hangulatában néha észbe ötlött, hogy ő és családja egyenlő helyzetben vannak, kivéve, hogy az utóbbi pontosabban kapta a béréit.

A mint a tűkör előtt ült, fészülve haját, az arca beesettnek és sápadtnak tűnt fel s a szája körül két kis redő íjesztette meg.

— Oh, nem szabad többet emésztennem magamat! — kiáltott fel. — De hátha csak a vilamos fény teszi...

Felugrott ültől s meggyújtotta a gyertyákat öltöző asztaljának.

Eloltotta a villamos lámpákat és a gyertyák fényénél nézegette magát. Fehér ovális arca bizonytalanul emelkedett ki az árnyék háttéréből, a homályos fény befátyolozta, mint a felhő, de a két redő a szája körül ott volt most is.

Lily fölállt és sietve levetkőzött.

— Ez csak azért van, mert fáradt vagyok s olyan gyűlöletes dolgokra kell gondolnom, — ismételtette s fokozott igazságtalanságnak érezte, hogy a kiesinyes gondok nyomot hagynak szépségén, a mely pedig egyedüli védőeszköze ellenük.

De a gyűlöletes dolgok megvoltak s vele maradtak. Fáradt gondolata visszatért Gryce Percyre, mint a hogy az utas megint főkajnia nehéz terhet s meg vele tovább rövid pihenő után. Majdnem biztos volt benne, hogy «megcsipte» Grycet, néhány napi munka még és meg fogja kapni jutalmát. Csakhogy ennek a jutalomnak is keserű az íze: a győzelem gondolata nem igen lelkesítette. A gondoknak vége volna, ez az egész, — és mily kevés lett volna ez a szemében csak néhány évvel ezelőtt is! Becsvágya fokonként alábbszállt a sikertelenség nyomasztó levegőjében. De hát mért volt e sikertelenség? Az ő hibája volt-e, vagy a sorsé? !

Emlékezett rá, hogy mondogatta neki daczos kihívással az anyja, tönkretűntük után:

— Te vissza fogsz szerezni mindent, vissza fogod szerezni a szép arczoddal!

Ez az emlék egész sereg hasonló képzetet keltett fel benne s a sötétben fekvő igyekezett rekonstruálni a multat a jelenéből.

Egy ház, a melyben soha senki nem ebédelt otthon, hacsak nem volt társaság náluk, az örökké szóló házi esőnyetű, az előcsarnokban egy asztal tele négysszögletű borítékokkal, melyeket sietve bontogattak fel és hosszúka borítékokkal, melyeket belepett a por egy bronz-

váza fenekén, a franczia és angol komornák egymást váltogató sorozata, a kik a sietve felhántorgató ruhatarban és öltöző-szobában kiáltottak, a dajkák és inasok hasonlóan váltakozó serege, czivakodások az éléskamrában, a konyhában és a szalonban, hirtelen utazások Európába s a visszatérés óriási bördökdéllel s a kipakolás végtelen napjai, félénken viték, hogy hol kell a nyarat tölteni, a takarékoskodás szürke időközéi a költsékezés rájuk következő föllendülésével, — effélék voltak Bart Lily első emlékei.

Az otthonnak nevezett kavargó elemekben uralkodott az anyja erőteljes és elhatározott alakja, még elég fiatal arra, hogy ronggyá táncolja ruháját, míg a közönséges színezetű apa fáradt alakja közép-állást foglalt el a komornyik és a közt az ember közt, a ki odajött az órákat felhúzni. Bart Hudsonné még a gyermeki szem előtt is fiatalosnak tűnt fel, de arra az időre Lily nem emlékezett, a mikor az apja ne lett volna kopasz és kissé hajlott, szürke foltokkal a hajában, fáradt járassal. Megdöbbent, mikor később megtudta, hogy csak két évvel volt idősebb anyjánál.

Lily ritkán látta az apját nappal. Mindennap «bement a városba», s télen jóval alkonyat után volt mindig, mikor hallani lehetett botorkáló járását a lépcsőn s a mikor benyitott a tanulószobába. Csöndesen megcsókolta Lilyt, kérdezett egyet-mást a dadától vagy a nevelőnőtől, aztán bejött a felesége cselédje és figyelmeztette, hogy el kell menniük valahova ebédre. Ekkor elsieltet, egyet bökintve Lily felé. Nyáron, mikor egy-egy vasárnap kijött hozzájuk Newportba vagy Southamptonba, szinte még fáradtabbnak és hallgatagabbnak látszott, mint télen. Mintha fárasztotta volna a pihenés, — órák hosszát el tudott bámulni a tengerre a veranda egy esőndes szögletéből, miáltal a felesége zaklatott életmódja zavartalanul viharzott el néhány lábnyira tőle. Bartné és Lily egybeiránt többnyire Európában töltötték a nyarat s mire a hajó elindult, az apa alakja már eltűnt a lát-határról. A leánya néha panaszokat hallott róla, hogy nem küld a feleségének elég pénzt, de többnyire szöbe sem jött s nem is gondolták rá, a míg türelmes, hajlott alakja fel nem tűnt a new-yorki dockon, mint közvetítő a felesége podgyászának tömege és az amerikai vámvivatall szigora között.

Ebben a felületen, de izgatott életben teltek el Lily tízes évei; egy ezikk-czakban futó áramlat, a melyen a családi jövedelem az élvezetek rohanó folyamán úszott el, meg-megakadozva az örökös szükségletben, hogy mindig több pénz kellett, mint a mennyi van. Lily nem tudott visszaemlékezni olyan időre, a mikor elég pénz lett volna a háznál s valami homályos módon mindig az apa volt a hibás a hiányért. Bart asszony hibája nem volt semmi esetre, mert ő róla a barátnői mindig úgy beszéltek, mint kitűnő gazdaszanyról. Bartné híres volt a korlátlan határról, a melyet korlátozott eszközökkel tudott elérni, az ő s barátnői szemében valóságos hőstét számba ment, hogy úgy tudott élni, mintha sokkal gazdagabb volna, mint a milyen.

Lily természetesen büszke volt anyjának ebbeli ügyességére; abban a hitben nőtt fel, hogy bármibe kerül is, az embernek kell, hogy jó szakácsa legyen és hogy Bart asszony szavazása szerint, «tisztességesen» öltözködjék. Az ő legsúlyosabb szemrehányása az ura számára az volt, hogy csak nem kívánja tőle, hogy úgy éljen, mint a malacz. S ha a férj azt válaszolta, hogy ezt nem kívánja, ez elég volt indoklásul arra, hogy táviratozzon Párisba egy-két új ruháért s telefonozzon az ékszerésznek, hogy mégis csak küldje el azt a türkiz karkötőt, melyet Bart asszony ma reggel kiválasztott.

Lily ismert olyan embereket, a kik úgy éltek, «mint a malacz», és ezek megjelenése és környezete jogosultnak tűntette fel anyja irtóztatását az életnek ettől a módjától. Többnyire rokonok voltak, a kik ócska metszetekkel díszített szegényes lakásokban laktak és eseten szobalányokat tartottak, olyanokat, a kik arra a kérdésre, hogy a háziasszony otthon van-e, azt felelték: «majd bemegyek és megnézem», olyankor is, a mikor józan eszű emberek vagy nincsenek otthon, vagy letagadtatják magukat. A legboszontóbb az volt, hogy ezek közül a rokonok közül nem egy gazdag volt, úgy hogy Lily ebből azt

következtette, hogy a ki úgy él, mint a malacz, ezt szándékosan teszi, mert nem tudja, hogy kell illően élni. Ez a fölüny érzésével töltötte el s nem is volt szükség az anyja magyarázataira a rokonság zsugorjairól és koldusairól, hogy természetlő élnék érke a pompa iránt kifejlődjék.

Lily tizenkilenc éves volt, a mikor a körülmények arra kényszerítették, hogy átalakítsa a világról való fogalmait.

Az előző évben lépett ki először a társaságha, nagy siker és a számlák förtége közben. A siker fénye még mindig ott ragyogott a láthatáron, de a felhők mind sűrűbbek lettek s hirtelen megszakadtak. A váratlanság még nagyobb tette a dolog retentő voltát s még most is voltak idők, a mikor Lily kínzó élménnyel idézte föl lelkében minden részletét annak a napnak, a melyen a mennykő lecsapott. Ő és anyja a luncheonnál ültek, az előző esti ebéd maradvékai mellett, mert Bartné kevés takarékoskodásainak egyike volt, hogy ha maguk közt voltak, a vendégszeretet drága maradvékain éltek. Lily azt a kellemes bágyadságot érezte, a melylyel az ifjúság fizet egy hajnalig áttáncolt éjszakáért, de az anyja, a szája és halántéka körül mutatkozó redők daczára oly élénk, vállalkozó tekintetű és üde arcszínű volt, mintha zavartalan álomból kelt volna fel.

Az asztal közepén, az olvadozó fagyalt és a czukrozott cseresznye között egy rakás rózsza állott, oly egyenesen tartva fejét, mint maga Bart asszony, de rózsaszín szírmuk már hervatag vörösré vált. Lily finom érzékét a kifogástalanság iránt bántották ezek a hervadozó rózsák.

— Igazán azt hiszem, anyám, — mondta szemrehányón, — lehetne a luncheonnál friss virág az asztalon. Néhány szál nárcisz vagy gyöngvirág...

Bartné rábámult. Az ő kényessége csak a világgal szemben volt élénk, azzal nem törődött, milyen az asztal, mikor nincs mellette más, mint a családtagok. De elmosolyodott leánya ártatlanságán.

— A gyöngvirág tucatzja — mondta, — ilyenkor két dollárba kerül.

— Lilyre ez nem sok hatással volt. Nagyon kevéssé ismerte a pénz értékét.

— Elég volna vagy hat tucatz is a vázába, — mondta.

— Hat tucatz micsoda? — szólalt meg az atyja hangja az ajtóban.

A két nő meglepetve nézett föl. Szombatnap volt ugyan, de az apjukat a luncheonkor otthon látni szokatlan dolog volt. De sem a felesége, sem a leánya nem érdeklődtek iránta eléggé arra, hogy kérdezzessék.

Bart egy székre hanyatlott és üres tekintettel bámult a lazac-darabra, melyet az inas elébe tett.

— Csak azt mondtam, — szólalt Lily, — hogy nem szeretek hervadt virágot látni az asztalon s a mama azt mondja, hogy egy bokréta gyöngvirág nem kerülne többé tizenkét dollárnál. Ne mondjam meg a virágkereskedőnek, hogy küldjön fel egyet minden nap?

Bizalmatlankodva hajolt közelebb apjához, a ki ritkán tagadott meg tőle valamit. Az anyja megtanította rá, hogy ő beszéljen vele, ha a felesége könyörgéseire hajthatatlan maradt.

Bart mozdulatlanul ült, a tekintete még mindig a lazacra volt függesztve, az álla leesett, sápadtabbnak látszott a rendesnél is s ritkás haja összecsapzott csomókban esett a homlokára. Egyszerre ránézett a leányára és elnevette magát. A nevetés oly különös volt, hogy Lily elpirult tőle; nem szerette, ha kinevették, s az atyja mintha nevelésének találta volna a kivánságát. Talán bolondságnak tartja, hogy ilyen semmisséggel hozzá fordul?

— Tizenkét dollár — tizenkét dollár napjában virágra? Oh jól van, édesem, rendelj akár tizenkét dollár árát.

— Ismét elnevette magát. A felesége hirtelen ránézett.

— Nem kell várnia. Poleworth, majd esőngetek magának, — szólalt az inasnak, a ki erre kiment a szobából, szóltan méltatlankodással, ott hagyva a többi ételt a pohárszéken.

— Mi lett, Hudson? Beteg vagy? — kérdezte Bartné komolyan.

(Folytatás következik.)

EDISON.

Nem is név már, hanem valóságos fogalom. Szinte el se hiszszük, hogy ez egy szerény halandónak, egy borotvált képű amerikai úrnak a neve, a ki épen ebben a hónapban ünnepelte meg születésének hatodik decenniumát.

Mert mikor ezt a nevet kiejtjük, akkor csodás tümeményként lépnek el előttünk, hol tudós komolysággal, hol játszi lengéssel a jelen és a közelmúlt bámulatos találmányai.

Itt egy ember reszkető kézzel írja le üzenetét, melyet a szolgálatkész elemek elröptének a lég szárnyán messze földre, tengerentúlra. Hívó szavára megjelenik embertársad, hogy meghallja hangodat, megértse szavadat, bár óriási távolság választja el tőled. Megszólal a fonográf, mely íjleszt, földöntúli hangjával addig-addig mulattatta a külvárosi vendéglők törzsvendégeit, míg végre sima, salonképes szavával az úgynevezett legjobb társaságha is bejutott.

A kifeszített vásznon tarka, mozgalmas élet jelenik meg. A fotografus hűségével és az újságíró indiskréciójával eleveníti föl az elmúlt időköt egy kattogó, fényt szóró masina.

És folytathatnók még tovább; irhatnánk sok egyéb csodáról, a melyek ma már úgy körülölelik a mi modern életünket, hogy el se tudjuk képzelni, miféle élet is lehetett az, a mikor ez a sok hasznos csoda még mind a természet ölen pihent.

A ki pedig mindezt a mai tökéletességében megalkotta, megteremtette, az — Edison.

Mindössze egy ember. A kinek a lángesze száz meg száz genialis gondolattal gazdagította korának kulturáját és százezernyi embernek adott kenyeret az oceánon innen és túl.

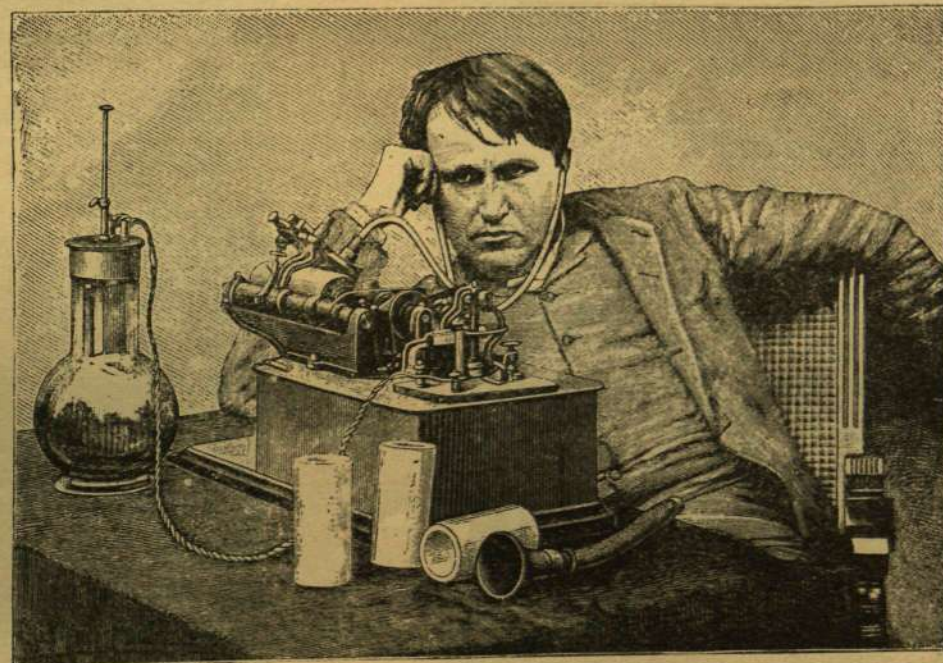
Most hatvan éves. Szinte el se hinné az ember, hogy ennyi munka és ennyi eredmény elfér egy rövid élet keretén belül. Pedig az a rengeteg átalakulás, melyen az emberiség az utolsó harmincz esztendőben keresztül ment, lépten-nyomon Edison hatalmas alkotásaira támaszkodik és azokat használja, azokat élvezi a mi modern világunk is.

*

Mikor ezelőtt épen egy félszázaddal az ifjú Edison, a kinek szülei elvesztették minden vagyonukat, kiállott a vonatok elé, hogy gyümölcsöt és egyéb utraválót kínáljon az utasoknak, bezzeg nem gondolta, hogy az ő szelleme is hatalmasan beleszól majd abba a hihetetlen fejlődésbe, mely az emberiséget előbbre viszi.

A gyümölcsön kezdte, az újságon folytatta. Azoknak az ökölnyi gyerekeknek, a kik a pályaudvarokon ma is süvítő hangon kínálják a nyakukba akasztott lapos kosár újságjait, tulajdonképen a komoly, tudós Edison az ősapja.

Ezt a rendet tíz éves korában ő alapította. Egy pár esztendő alatt aztán vállalkozó lett belőle. Beállott újságkiadónak. De azért az újság megírását se bízta másra, meg a szerkesztését se és — a hajtogatást is elvégezte egymaga.

EDISON ELEKTROMOS FONOGRAFJA ELŐTT.

Hogy pedig az új vállalkozással a büszkesége se nőtt meg túlságosan, azt bizonyította azzal, hogy vállalatának termékeit azontúl is ő maga árusította és pedig ugyanott, a hol elkészítette őket — a pályaudvaron.

Mert tudnunk kell, hogy Edison egész vállalatát elfért egy ócska vasúti podgyáskocsiban, a melyet az állomás hivatalnokai azért a sok apró szivességet engedték át neki, a mivel a folyton körülöttük settenkedő Edison kedveskedett nekik.

Ott élt örökösén az állomáson és a mi szabad időt széleskörű üzletei engedtek, azt se vesztegette el hiába. Megtanult telegrafálni és kitanulta az akkori egyszerű vasúti üzem minden egyéb csinját-bíját is.

Ennek a nyughatatlan tudásvágyának köszönhető, hogy tizenöt éves gyerek korában már bekerült telegrafistának egy táviró-társulathoz és röviddel rá ugyanilyen minőségben a vasúthoz. Első találmányai, melyekkel a telegráf javítását érte el, ebbe az időbe esnek. Sikerei, melyek azonban egyelőre csak erkölcsi téren mozogtak, tanulásra és fokozott munkára ösztönözték. Faraday könyve az elektromosságról valósággal bibliája lett a törekvő ifjúnak. De a vasútnál ez nem vált előnyre. Az örökösén álmódzó, az ezermesterek világában élő Edison sehogyse tudott beszélni a vasúti munka egyformaságába és a mikor egy ízben szórakozott-sága majd hogy vonat-összeütközést nem idézett elő, még örült is, hogy ép bőrrel menekedhetett a veszedelmes szolgálatból.

Az útját New-Yorkba vette, hol némi hanyatlat után egy aranybánya-társulat szolgálatába fogadta és dús honoráriummal rábízta táviró-hálózatának a felügyeletét. Ebben a nyugodt, gondatlan állásban azután kifejlődött az ő hatalmas tehetsége. Telegráf-készülekein egyik javítást a másik után eszközölte; azokat ügyesen-ügyesebb találmányaival úgyszólván tökéletessé tette.

Fáradságos munkálkodását siker koronázta: egyik patensét 40 ezer dollárért vette meg egy részvénytársaság.

Ez a hatalmas összeg új életre keltette benne a vállalkozót. Társakat keresett és azok segítségével 1873-ban gyárat alapított New-York közelében. De a vezetés nehéz munkáját nem bírta sokáig; szelleme idegen, csodás erők birodalmában kalandozott és nem tudott beletörődni a mindennapi, kicsinyeskedő, örökké ismétlődő munkába. Alig telt bele három esztendő, ott hagyta a vállalatot.

De azért nem lett volna amerikai ember, ha a tőkéjét időközben meg nem tizszerezte volna. Ezen a pénzen 1876-ban, tehát mindössze 29 éves korában birtokot vásárolt és ide, Menlo-Parkba vonult néhány asszisztensével, hogy most már egyedül a tudományos munkának és mérész gondolatai megvalósításának éljen. Laboratoriumokat épített, műhelyeket rendezett be és óriási szakkönyvtárat szerzett. Menlo-Park valóságos paradicsoma lett a tudós buvárkodásnak.

Így rögzített meg az élet eseményeit szobán és képen Edison művei. Ma ezer meg ezer kis színházban a világ minden táján gyönyörködnek az emberek azokban az ötletes képekben, melyeket a fotografus masinája megrögzített és a melyek alakjait élethűen szólatatja meg a fonográf. De elkövetkezik majd az az idő is, a mikor nemcsak tanulságos vagy szórakoztató czélokra szolgálnak e készülékek, hanem a jövőendő generációk előtt a maga élethű másában szólatatják meg a rég letűnt multat. A múzeumok holt tárgyai mellett, e mozgó, eleven képek bizonyára a legbecsesebb anyagot szolgáltatják majd nemcsak a felületes szemlélőnek, hanem a tudós búvárnak is.

Így nemcsak a jelenkor élvezi Edison kiváló alkotásait, hanem még a messze jövő is az ő lángeszének köszönheti majd azt a kapesot, a mely a multhoz köti, a melylyel a mult tanulságait javára fordíthatja, botlásaitól óvakodhatik.

EDISON.

dásnak. Élete legszebb eredményei, legragyogóbb találmányai itt láttak napvilágot.

A telegráf tökéletesítése után a telefon került sorra. A Bell telefonját, a mely csak kis távolságokra volt használható, rövidesen kiszorította Edison távslója, a mely a mikrofonnal felszerelve megérezte a legkisebb neszt is és aránytalanul messzebbre vitte tova a hanghullámokat, mint a Bell készüléke.

Néhány kisebb-szerű találmány után, épen ezelőtt harmincz évvel, megszerkesztette első fonográfját. A telefonnal való kísérletezés közben a hang hatása alatt rezgő lemez összeköttetésbe hozta egy tüvel, a mely a táviró szalagjára jegyeket szúrkált. Azután megfordította a menetet; a szalagot húzta a tü alatt, úgy, hogy ez hol belemélyed a tűszűrés okozta nyílásokba, hol meg kiugrott belőlük. És ekkor azt találta, hogy a rezgő lemez visszaadta azokat a hangokat, a melyek azelőtt mozgásba hozták. Ez a fonográf legelsőbb alakja. Évtizedeken át dolgozott többedmagával Edison, míg a mai tökéletességére emelte.

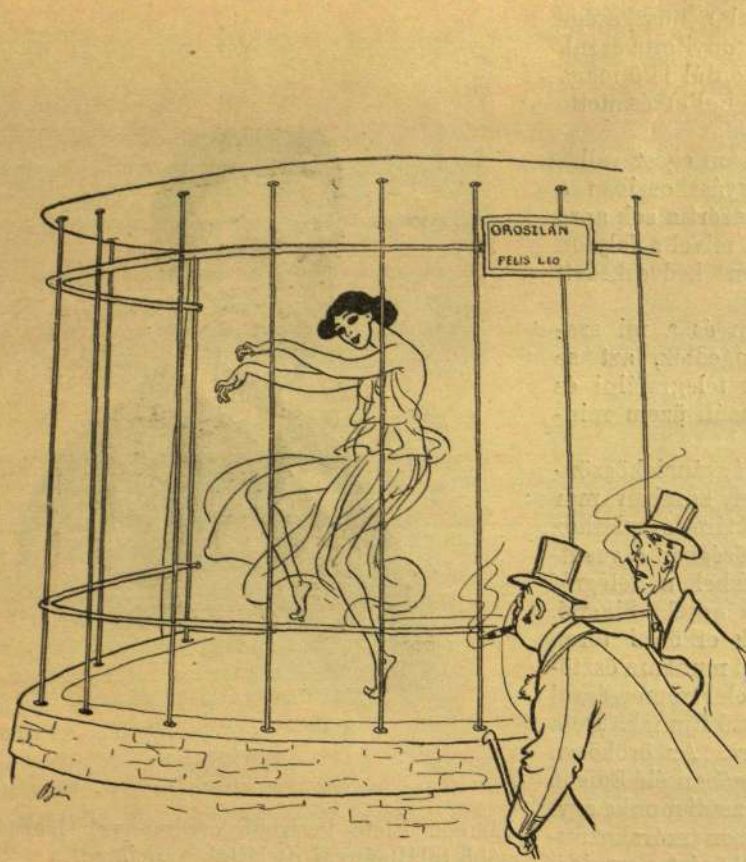
Ezt a találmányát idősorrendben az izzólámpa, majd a kinematograf követte, a melynek az az elve, hogy a pillanatnál is kisebb idő alatt végzi a fotografálást és az így keletkező képeket egymásután, folytonosan sorakoztatja. A vászonra vetített képek úgy vonulnak el az ember szeme előtt, mintha a való élet örökös mozgását kopiroznák.

Így rögzített meg az élet eseményeit szobán és képen Edison művei. Ma ezer meg ezer kis színházban a világ minden táján gyönyörködnek az emberek azokban az ötletes képekben, melyeket a fotografus masinája megrögzített és a melyek alakjait élethűen szólatatja meg a fonográf. De elkövetkezik majd az az idő is, a mikor nemcsak tanulságos vagy szórakoztató czélokra szolgálnak e készülékek, hanem a jövőendő generációk előtt a maga élethű másában szólatatják meg a rég letűnt multat. A múzeumok holt tárgyai mellett, e mozgó, eleven képek bizonyára a legbecsesebb anyagot szolgáltatják majd nemcsak a felületes szemlélőnek, hanem a tudós búvárnak is.

Így nemcsak a jelenkor élvezi Edison kiváló alkotásait, hanem még a messze jövő is az ő lángeszének köszönheti majd azt a kapesot, a mely a multhoz köti, a melylyel a mult tanulságait javára fordíthatja, botlásaitól óvakodhatik.

Még csak néhány szót családi életéről. Első felesége egyszerű munkaslány volt, a kivel boldog házasságban élt, de a kitől a kegyetlen sors alig néhány év után elválasztotta. Őt évi özvegy-ség után másodszor is megnősült és azóta csendesen, visszavonultan él; valóságos remeteje a világnak, a melynek társas szellemét pedig az ő találmányai növelték nagyra.

P.

AZ OROSZLÁN-KETRECEZBEN.

A VÉRSZOMJAS TIGRIS.

ÁLLATKERTI KARRIKATURÁK. — Bér Dező rajnai.

FŐRANGÚ HÖLGYEK KEDVTÉLÉSEI.

— Ártatlan teleplezések. —

Maris Merriman, angol író, a londoni «Boudoir» című lapban érdekes közléseket hoz nyilvánosságra egyes főrangú hölgyeknek kedvteléseiről és szeszélyeiről. E lapban, melyet kiválóképp magok a hölgyek olvasnak, első sorban a jelenlegi angol királynét «leplezi» le. Megjegyzem, hogy csakis a föltétlen tisztelét jelöl adja meg itt neki az elsőséget, nem mintha talán a női «hóbortok» terén nem lenne párja a nagy angol királyságban. Ő Felsége például ki nem állhatja az üvegházi virágokat, az összes virágok közt pedig az erős illatúakat a világért sem szívelheti. Ellenben él-hal a kis igénytelen *primrose*-virágért, az úgynevezett tavaszi kankalinért, a melytől — s alighanem épen azért — a főrangú angol hölgyeknek *primrose-ligája* is a nevét nyerte. Annyira rajong ezért a kis erdei virágért, hogy a Sandringham melletti egyik erdőben kizárólag az ő kedvéért tenyésztik s virágzása idején minden reggel hatalmas virágkosarakat töltenek meg vele s bárhová utazzék is, a mindennapi friss *primrose*-csokrokat mindenüvé utána küldik.

Aztán meg ugyancsak a jelenlegi angol

királyné a világért sem adná az ő ébenfa — *rokkáját* s szokatlan passzióval pörgeti az orsót. Órák hosszáig el tud szórakozni a rokka monoton forgása mellett. Leányával: *Viktória* hercegnővel együtt szenvedélyes amatőr-fotografus. Kodakjának örökké a kezében kell lennie. S a mi még nagyobb érdem: saját felvételeit egytől-egytől ő maga dolgozza ki. — Aztán meg rajong a — baromfiakért. Különösen az úgynevezett *bantam*-tyúkokat becézgeti, melyek voltaképpen nem is sokban különböznek a közönséges házi tyúktól, de föltöbb bator, sőt harcziass szárnyasok s úgy mondják: a Jávai-szigeti Bantamtól nyerték a nevüket. Ha olvasóinkat érdekli, ide írhatom azt is, hogy Ő Felségének semmiféle más illatszert nem kell, csakis az Eau de Cologne és a keletindiai rózsajaj, ez utóbbinak azonban feltétlenül Kelet-Indiában kell készülnie.

No de hogy az angol *society* más tagjairól se felejtkezzünk meg: — miként Merriman megjegyzi, *Argyle* hercegnő például szenvedélyes szakácsnő s páratlan ügyességgel tudja készíteni a pástétomokat és egyéb fajtá nyalánkságokat. *St. Albans* hercegnő autogramokat gyűjt s már eddig is rendkívül becses és bő eredeti kézirat-gyűjteménye van a jelenkori Angolország legkiválóbb férfaitól. *Newcastle*

hercegnő a szó szoros értelmében imádja a kutyákat, míg *Bedfon* hercegnő ugyanily rajongással viseltetik a macskák iránt. Ez utóbbi hercegnő e mellett nagy szenvedéllyel űzi a sportok mindenféle fajtáját, legyen az akár halászat, akár kocsolyázás, akár czéllövészet, vagy pedig a Canadában oly annyira divatos szánkázás: a toboggán. *Marlborough* hercegnő egyaránt kedveli a sólymokat és a diplomáciát, egyformán jól találja magát a fényes társaságban és az egyszerű gazdasági életben s a jó Isten tudja, mi mindenféle kedvenc állatot tart, ide sorozva a kigyókat, különféle nagy ragadozó madarakat, pelikánokat és gazellákat, nem is szólva a fűrész-ebekről, melyeket ritka előszeretettel tenyészt s mindenkor kiváló figyelmében részesít.

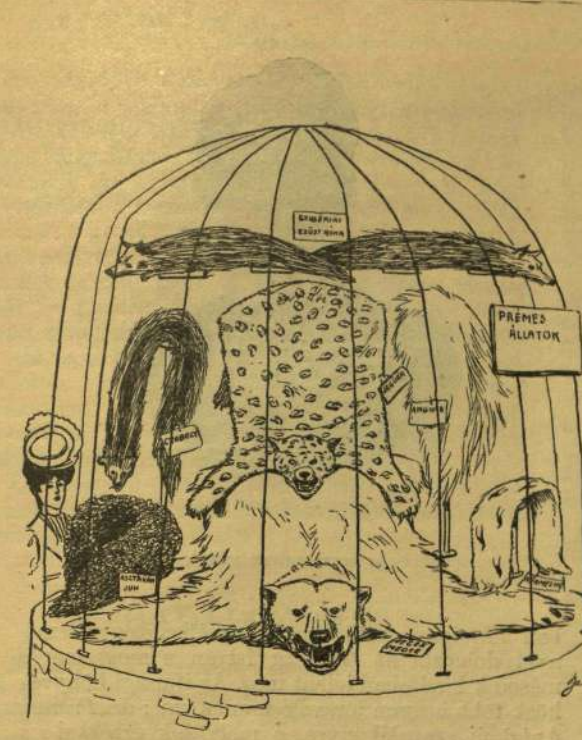
Nem holmi közönséges kedvteléseik vannak Madame *Clara Bull*-nak sem, a ki a majmokért rajong. Minél rutább a szegény istenadta majom: ő annál jobban szereti. *Craven* grófnő már a baromfiak iránt viseltetik nagy vonzalommal, akár csak a fentebb már említett angol királyné, sok időt szentelve a vizitűköknak, a diszidnaknak és a sok színű kacskának, melyek — elhihetjük — az ő figyelmes gondozása alatt épenséggel nem panaszkodhatnak sorsuk mostohasága fölött.

JÉGVÁGÁS.

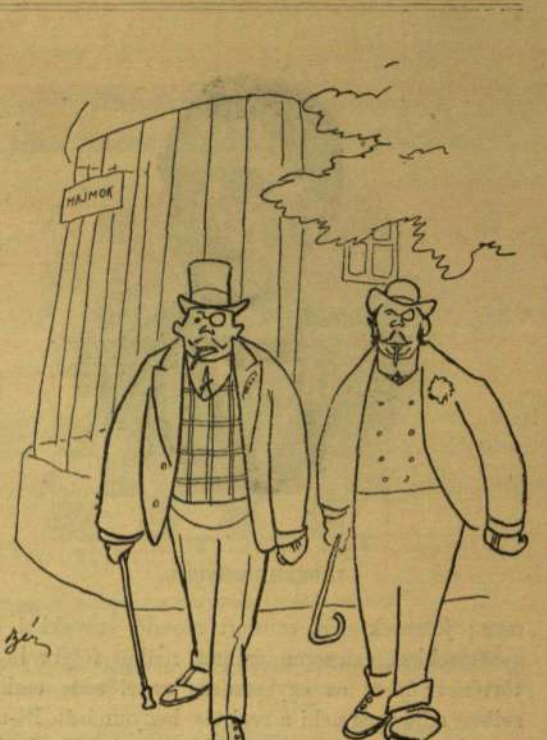
JÉGVÁGÁS.

PRÉMES ÁLLATOK.

AZ ELEFÁNT.

MAJMKOK.

ÁLLATKERTI KARRIKATURÁK. — Bér Dező rajnai.

Merriman közlése szerint a *devonshirei hercegnő* irtózik az elektromos világítástól, melyet így természetesen végképen száműzött a palotájából s boudoirjában is kandeláber lobog. Elképzelhetjük, hogy e hóbortja miatt mily sok kinszenvedésnek lehet kitéve a londoni élet káprázatos világában. A mikor csak teheti, menekül a nagy világáros fényéből a boldog vidék félhomályába, hol nincs még villany, de még kandeláber is csak ritkán akad.

Hát ahhoz mit szólunk, hogy a *czárné*, kiről nem mondhatjuk el teljes bizonyossággal azt, hogy élete a teljes gondnélküli mulatozások és vidám szórakozások szakadatlan láncolatából állana: szenvedélyes torzképrajzoló. Karrikaturái — mint mondják — a legpompásabb humorról és éles megfigyelő képességről tanuskodnak. Környezetéről és a körülötte előforduló aktuális eseményekről a legkacagzatóbb torzképeket tudja kartonra vetni. Nincs benne kétség: erős lelkiéletű nő, kinek kedélyállapotára nem képesek romboló hatást gyakorolni azok az örökös aggodások és nyugtalankodások, melyek tudvalevőleg ennek a szerencsétlen nőnek úgy-szólván napról-napra osztályrészeül jutnak.

A mi *Lónyay* grófnőnk talán nem is érzi jól magát, ha nem fotografálhat. Van is rá alkalma bőven, hisz' örökké jön-megy. No, de nem is mulasztja el a kínálkozó alkalmat sehol s egyáltalán nem sajnálja a fáradságot egy-egy sikeresebbnek ígérkező felvételtől. Gyűjteményét a

beavatottak már eddig is páratlannak mondják. Ebben nem is kételkedhetünk, tudva azt, hogy ez a sokat utazó király-leány úgyszólván az egész világ minden figyelemre méltó helyét bejárta már.

Nem utolsó «hóbort» a *Miss Baden-Powelle*, a ki nappali szobájában méheket tart s onnan bocsátja ki őket a parkba, mézet gyűjteni. Az angol előkelő hölgyvilágnak egy népszerű tagja — kinek nevét Merriman nem óhajtja a tudomásunkra hozni — a világ minden kincseért sem tud aludni másként, mint ha a feje *djuszak* felé van s ha vendégségbe megy is, legelső dolga a hálószobát ennek megfelelően rendeztetni el. Ha a feje történetesen más égtáj felé nyugszik: nincs rá eset, hogy álom jőjjön a szeméire. Szegénynek mennyi gondjába kerül, míg idegen helyen az égtájakat pontosan meg nem állapítja! Ez az ő szokása, kedvtelésnek semmi esetre sem minősíthető.

Zsoldos Benő.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Rabok. *Molnár* Ferencet a fiatal regényírók közül egy sarkalatos tulajdonsága emeli ki: az éles, tiszta látás, a melyet nem zavar meg sem szenvedély, sem rokon- vagy ellenszenv s a mely képessé teszi arra, hogy az élet jelenségeinek mindig föltötte maradjon, nem vegrűlve beléjük, s nem is sokat

bírálgatva őket, főleg a nyugodt konstatalásra szorítkozva. Ez az álláspontja tárgyival és alakjaival szemben néha hidegnek tűnhet fel írásait, de másrészt nagyon jó eszköze arra, hogy erős, biztos vonásokkal tudjon rajzolni s egyszerűen, nagyzolás nélkül élesen bele tudjon világítani emberei lelkébe.

Új regénye is ezzel a módszerrel készült. Egy nyers, nem egészen tiszta, de erkölcsi töprengéstől meg nem gyöngített, elemi erejű szenvedély győzelmét rajzolja egy konvencziók talajából fakadt, langyos szobai légkörben fejlett, vértelen, halvány szerelem fölött. A kis Rimmer Lenke s a fiatal Csáthi Miklós mátkaságából bizonyára egyike lett volna az átlagos jó házasságoknak; mind a ketten jószívűek, kedvesek, szeretik is egymást, de arra erőtlenekek, hogy ellen tudjanak állani, ha az élet süvöltő forgószelle beléjük kap. Válságos pillanatokban az ember sorsát az energia dönti el, vagy a maga, vagy a más energiája, — ez a fiatal pár azok közül való, a kik mindig idegen energiáknak játékszerei. Előbb a társadalmi konvencziók irányítják őket, aztán a Miklós védcenzének, a sikkasztó bukkott leánynak vad, izzó, de természetességénél fogva leigázó szerelme fiatal ügyvédje iránt. Az egyenetlen harcban játszva győz a szenvedélyes leány, az ügyvéd úgy bukik hozzá, öntudatlan igézetben, mint a megbűvölt madár a kigyó torkába. Ezt a sötét, komor tragédiát *Molnár* Ferenc bravúros biztonsággal írta

LAKODALMASOK ÁTKELÉSE A ZAJLÓ DUNÁN.

LASKER EMÁNUEL.

meg; jelentéktelen, semmit mondó szavakkal és gesztusokkal, cizcizoma és póz nélkül folyik le a történet; ép ez az egyszerűség az előadás eszközeiben adja meg neki a realitás benyomását. Itt-ott egy kis elcsúsztatás arra vall, hogy az író kissé túlkönnyen dolgozik, de a fordulópontokon mindig megmutatja teljes erejét. Az alakok, a nélkül hogy az író valami nagyon mutogatná a helyi színezetet, egyenesen a mi pesti társadalmunk sajátosságai talajából nőttek ki, rájuk ismerünk gondolkodásukról, beszédükről, mozdulataikról. Ez is az író látásának biztonságát mutatja. Mai fiatal íróink közül leginkább Molnár Ferenczről lehet várnunk, hogy meg tudja rajzolni a mai Budapest speciálisan jellemző társadalmát, ezt a mindenféle vidékről, mindenféle fajokból összeleplezett zűrzavart, a melynek minden egyes eleme minduntalan egymásba botlik, de már kezd egymáshoz hasonlítani, a mely forrva kavargó meg, alaktalanul, de a kezdődő leszűródés mind erősebb jeleivel.

A szeretet vize. Kupcsay Feliciánának a mult nyáron olvastuk és ismertettük egy különös kis regényét, a melyben a tartalom meglepő mivoltai egy forma, az előadás zavarba ejtő ügyefogyósságával párosulnak. Ez azonban mégis regény volt, irodalmi munka, a melyben élő valóságok: erős érzések, kinzó töprengések, tragikai elhatározások adták a lényeges elemet. Új regényében a „Szeretet vize”-ben azonban alig van valami irodalom, a túlnyomó filozófias agyonnyomja a szépirodalmi tartalmat. A probléma ez: szabad-e az orvosnak a menthetetlen beteg szenvedéseit megszüntetni azzal, hogy méreggel szerzi meg neki a kintalan, könnyű halált, avagy nyujtsa tovább a mesterség minden fogásával azt a veszendő életet, a mely csak gyötörődés a betegnek a nyomasztó teher az egészségeseknek? Az író doktora, a nagytudományú és nemeselektű Szenőry az alternatíva első tételére felel igenlően s az általa feltalált „szeretet vize”-vel sorra megsejti a „szép halált” menthetetlennek felismert betegének, a míg egykúttól maga is megkapja a retentó betegséget. Ha a szerzőben az író dolgozott volna s nem a filozófus, vagyis ha az ember sorsa érdekelné jobban s nem az elvont eszmét, az orvos ember szenvedése körül fejtené tovább a regényt. Ő azonban a problémát fűzi-fűzi tovább. Szenőry, használna keresve a számára úgyis biztos halált, elmondja a „szeretet vize”-nek titkát barátjának, az önző és aljas Donátinak, a ki a titkot a saját emelkedése lépéséül használja fel: egy nagy műben megírja Szenőry gondolatait és találmányát, a szeretet vizét, szóval elplagizálja orvosát és eszméit. Erről tud a kórház papja, Donáti régi ellensége, — de az így felállított ellentétből ismét nem lesz emberi összehangolás, hanem éjjeli disputa a kórház kertjében a hitszegő Donáti és a pap között. A pap nem is szenvedélyből támad az orvosra, hanem filozófiai meggyőződésből, mert az ő sajátossága, nagyon egyéni, intelligens gondolkodás, de erősen szofisztikus felfogása az, hogy az embernek ráment szenvedéseit nem szabad megrövidíteni, mert ha kibújjik a rá kiszabott szenvedés-mennyiség alól, akkor ez a mennyiség átöröklődik a jövő nemzedékre s így az emberiség szenvedésének sohasem lesz vége. Ennek a misztikus, vakmerő, egyenesen megdöbbentő filozófiának a kifejtése különben a regény legjobb része, itt van szembesítve az orvosok felfogása a papéval, itt tisztázódik annyira-mennyire a munka célzata, bár a szerző nem áruja el, a két vitás fél közül szerinte melyiknek van igaza. Csak sejtjük, hogy ő a paphoz húz inkább. Író, a ki szépirodalmi szemmel néz, persze másképp állította volna be a dolgot: a meggyőződéséről küzdő orvos harcazt mutatta volna meg a társadalom közfelfogásával, hagyományával s — ha tetszik — előítéleteivel, győzelmet vagy bukását, szóval emberek

sorsát, az életet. Kupcsay Felicián még azt a kevés emberi motívumot is elejti, a mi önként kínálkozik neki, pl. Manasse Szidi, a fiatal ápolónő szerelmét Szenőry iránt, a mely arra viszi a leányt, hogy a szeretet vizével. Hogy mégis van benne valami az íróból, azt a befejezés mutatja meg: Donáti is megkapja a halálos betegséget, de ő rajta nem fog a szeretet vize, hiába ismeri a receptjét. Ennek a csodálatos szernek ugyanis legfontosabb alkotórésze egy pár bánat-sajtolt, őszinte emberi könnyecsepp. — rossz embernek pedig nincs könnyje. A munka stílusa valamivel simább, mint a szerző első könyvéé, de elbeszélési és dialógus vezetni még mindig nem tud.

Madárvédelem. A magyar ornithológiának s ennek körén belül a madárvédelem fontos közügyének úttörő harcosa és nagyhatalú előmozdítója, Herman Ottó megírta egy könyvben, melynek címe „Az 1902-iki nemzetközi madárvédelmi egyezmény és Magyarország”, azoknak a törekvéseknek a történetét melyekkel tudósok a kormányok támogatásával, egységes nemzetközi eljárást igyekeznek megállapítani a madarak megvédésére, oktanul pusztításuk korlátozására. Munkája a szakembereknek szól, nem a nagy közönségnek; röviden elmondja az ügy előzményeit, tárgyalja az 1884-iki első nemzetközi ornithológiai kongresszus lefolyását és következtetéseit, aztán a megindult magyar mozgalmakat, az 1902-iki egyezmény közvetlen előzményeit, további sorsát s a madárvédelem ügyét Magyarországon. Herman Ottó pompás írói tolla, tartalmas, eredeti egyénisége érvényesül ebben a szakaszban, száraznak látszó történeti vázlatban is, különösen a bevezetésben, a mely a madár szerepéről szól a természetben. A munka Darányi Ignác földművelési miniszter megbízásából készült s a minisztérium kiadványainak sorozatában jelent meg.

Mikszáth dánul. Schumacher Sándor dán író, a kit nálunk mint a magyar írók szorgalmas fordítóját és ismertetőjét ismernek s a kit ez érdemeiért külső tagjává választott a Kisfaludy- és a Petőfi-társaság, a minap felolvasást tartott Kopenhágában az iparegyesület felolvasó estjén s ez alkalommal bemutatta Mikszáth Kálmán egyik legújabb elbeszélésének („Kaland az úton”) még kiadatlan fordítását. A fordító bevezetésül röviden ismertette az író és a vidéket, a hol az elbeszélés meséje lefolyik. A kintinó, élénk elbeszélésben arról van szó, hogy a kocsis éjjel eltéved, a tengely eltörlik, tehát az utasnak el kell mennie, hogy embereket keresen. Így jutnak egy kis faluba, melyet Amerikában járt tótok építettek s a falu néhány lakosának segítségével segítenek a bajon. Az elbeszélés mulatságosan rajzolja az Amerikában járt jámbor tótok elangolosodását. A hallgatóság feszült figyelemmel hallgatta az elbeszélést s a felolvasót nagy tetszésnyilvánítással jutalmazta hálálul az elbeszélésért s a magyarázatokért, melyekkel a magyar városok és vidékek vetített képeit kísérte, az előadás befejezéséül.

Párisi elbeszélések. Az ember azt hinné, francziából fordított könyvvel van dolga: egy csomó apró novella, mind Párisban vagy az elegáns franczia világ egyéb mulató helyein játszók, a szellem a Gil Blas s más efféle franczia lapok pajkos, léha, cizinkus szelleme s az író François de Rivet írja magát. Hogy ez a név egy ügyes, könnyű tollú magyar író takar, azt nem áruja el a könyvben semmi, csak véletlenül tudja az, a ki a mai irodalmi élettel közelebbről ismerős. Nem szeretjük sem a névben, sem a tartásban ezt a francziás-kodást, — akármennyi ügyesség van is a novellákban, mégis csak viszhangjai, majdnem azt mondánók, másolatok a franczia irodalom egy bizonyos s nem is a legértékesebb részének. Olyan jó szemű és tollú író, mint e novellák szerzője, sokkal nagyobb hatást tudna elérni, ha a mi életünket rajzolná, azt, a melyet mindennap lát maga körül s nem azt, a melyet olvasmányokból és hosszabb-rövidebb párisi tartózkodás mindenesetre felületes benyomásaiól ismer. A magyar írónak a magyar életet kell rajzolni, egyebet nem is tudhat igazán jól rajzolni. Azt azonban el kell ismerni, hogy a kis kötet mulatató olvasmány, arra jó, hogy elűzze egy vasuti utazás vagy egy esős délután unalmát. Nagyobb igényeket írja, ügylátszik, nem is igen táplál.

A képviselői mentelmi jog köréből mond el néhány jogászok és politikusok számára figyelemre méltó eszmét rópirátában Balogh Ernő országgyűlési képviselő. A mentelmi jog mostanában ismét többszörösen belekerült a mindennapi politikai diskusszió körébe s a rópirát szerzője a magyar jogviszonyokból kiindulva, a nálunk eddig követelt gyakorlat alapján fejti ki a kérdésben elfoglalt álláspontját.

A Szent-István társulat kiadványai. Egész halom kisebb-nagyobb könyvet adott most közre a Szent-István társulat, nagyjából a vallásos lelkek szükségérzetének kielégítésére szolgáló munkák vagy ifjúsági művek. Van köztük inakönyv kettő is, az egyik, Szinek A. J. munkája, latin nyelvű, a másik-

MARSHALL FRANK.

ban Flavigny grófnő ima és elmélkedés-gyűjteményét dolgozta át Gubicza István s most már a második kiadásban jelent meg. Az ifjúsági könyvek közt több nagyon jóra való munka van: dr. Prónay Antal új szavalkönyve, a mely sok érzékkel s a mai költészet ismeretével van összeválogatva, B. Büttner Linától „öt évi találkozó”, G. Büttner Juliától „Az elveszett aranyvirág” című elbeszélés fiatal lányok számára, Ruschek Antal elbeszélése a XVI. századból „Az esti csillag” címmel, Kincs István történeti elbeszélése: „Romok a rom fölött”, Sebők Imre napló-alakban írt diák-története, Diekens híres „Nickleby Miklós”-ának átdolgozása Hevesi Sándor-tól stb. Van még a könyvek közt egy szakácskönyv is, melyet Triebnig Viktor né állított össze.

Márczius 15. Pásztor József kis alkalmi vígjátéka, melyet ifjúsági előadásokon sokat játszottak, most második kiadást ért. Úgyes író, lelkesítő darab s műkedvelői előadását megkönnyíti az is, hogy díszlet nem kell hozzá s mindössze csak három szereplő van benne.

Új könyvek:

Rabok. Regény, írta Molnár Ferencz. Budapest, Franklin-Társulat; ára 4 korona.

A szeretet vize. Regény, írta Kupcsay Felicián. Budapest, Hornyánszky Viktor bizománya.

Párisi elbeszélések. Írta François de Rivet. Budapest, Légrádi-Testvérek.

Márczius 15. Alkalmi színjáték egy felvonásban. Írta Pásztor József. Második kiadás. Megrendelhető a szerzőnél (Budapest, VII. Columbus-utca 28); ára postai küldéssel 90 fillér.

KÜZDELEM A SAKK-VILÁGBAJNOKSÁGÉRT.

Az utóbbi évek sakk-eseményeinek sorában a legérdekesebbek közé tartozik az a mérkőzés, a melyet mostanában a világbajnoki címért vív meg két kiváló sakkmester: dr. Lasker Emánuel és Marshall Frank.

Lasker 1894-ben küzdött ki magának a „Chess Champion of the World” címet, a mikor az akkori világbajnokot, Steininit egy páros mérkőzésben legyőzte. Két esztendővel később, egy újabb mérkőzés során ismét döntő bizonyosságot tett a maga hatalmas fölénye mellett. Azóta a nemzetközi mesterversenyeken mindig világbajnoki mivoltához méltóan szerepelt: azon a versenyen, a hol ő részt vett, nem előzte meg senki. Az utóbbi években azonban visszavonult a nyilvános szereplés elől és nem vett részt az európai nemzetközi sakkturánokon. Két esztendővel ezelőtt azonban az amerikai Cambridge-Springsben rendezett egy nagymértékű sakkturánra, és így Lasker, a ki állandóan Amerikában tartózkodik, nem vonhatta ki magát a szereplés alól. A sakk iránt érdeklődő közönség érthető kíváncsisággal figyelte a világmester szereplését, a mely azonban nem végződött olyan eredményre, mint a melyent tőle joggal vártak: Lasker nem nyerte el az első díjat, hanem csak harmadik lett és az első helyre egy fiatal, nagytehetségű sakkmester, Marshall küzdött föl magát. Laskernak ez a szereplése már-már azt a gondolatot idézte föl, hogy elvesztette régi energiáját. Így aztán az első-rangú sakkmesterek közül többen gondoltak arra, hogy vele a világbajnokság búskeze címéért megmérkőzzenek. Előbb Tarrasch, aztán a mi Maróczynek készültek erre a mérkőzésre, a mely azonban egyelőre, sajnos, elhalasztódott. Legutóbb aután Marshall kérte föl a világmestert, hogy vele megmérkőzzön. Lasker eleget tett a fölhívásnak és így jött létre ez a páros mérkőzés, a mely most a legnagyobb mértékben lekötö a sakk iránt érdeklődő közönség figyelmét.

Ennek a mérkőzésnek eddigi folyamán Lasker

bizonyosságot tett a mellett, hogy régi ereje és kiváltsága nem halványult el és az eddigi eredmények szinte kétséget kizárólag arra engednek következtetni, hogy Lasker fog kikerülni győztesként a küzdelemből. Az eddigi játszmákból nyilvánvaló, hogy a világmester személtatása messze túlhaladja Marshallét, a kinek a nevét a sakkzók úgy ismerték, mint a legtehetségesebb mesterek közül valót. De, ha úgy is van, hogy — a mint az előre látható volt — Lasker túlszárnyalja Marshallt, — annyi azért bizonyos, hogy a fiatal mester nem bizonyult a világbajnokhoz méltatlan ellenfélnek. És elvitathatatlan tény az is, hogy az ő kezdeményezésének köszönheti a sakk-világ ezt a legfrissebb sakk-eseményt, a mely mostanában élénken foglalkoztat minden sakk iránt érdeklődő embert.

Erdemesnek tartottuk ezért, hogy ebben a számban bemutassuk a két kiváló sakkmester arcképét.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: MOLNÁR ISTVÁN 48-as honvédszázados, Zemplén vármegyének 19 éven át volt főispánja, a főrendiház élethossziglan kinevezett tagja, 82 éves korában Sátorajanjhegyen. — RAKOVSKY FERENCZ, Rakovszky István képviselőházi alelnök testvérbátyja, a mauerochlingi elmegyógyintézetben. — FRANK ENDRE kuriai tanácselnök, 75 éves korában Budapestben. — NOVÁK LAJOS m. kir. belügyminisztériumi osztálytanácsos, 51 éves korában Budapestben. — SÁROSI SÁROSSY-KAPPELLER Béla, a Lipót-rend lovagja, cs. és kir. asztalnok és a cs. és kir. közös legfőbb számvéviszések osztályfőnöke, 58 éves korában Eperjesen. — LÖVŐI LEÓVEY PÁL ev. ref. lelkész és tanácsbíró, 64 éves korában a szatmárnémeti Olcsva községben. — Dr. Soó Rezső ügyvéd, Udvarhelymegye té. tiszti főjegyzőse, 34 éves korában Székelyudvarhelyen. — BUS ISTVÁN 48-as honvéd, 79 éves korában Csongrádmindszenten. A boldogult résztvett Szent-Tamás ostrománál, Budavár bevételénél, a kátyi csatában s Világosnál tette le a fegyvert. — BERTALAN LÉSZÓ, a Magyar Le-számítoló és Pénzváltóbank tisztviselője, 44 éves korában Budapestben. — DEUTSCH ADAM törvényhatósági bizottsági tag 68 éves korában Pécsen. — HERRMANN ANTAL 84 éves korában Lőcsén. — FEKETE JÁNOS 1848—49-iki nemzetőr, magánzó, életének 87-ik évében Esztergomban. — MALLIN IVO osztálytanácsos, a horvát földművelési osztály vezetője. — ZÉTÉNYI és klubosiczi KLOBUSITZKY LÁSZLÓ, 79 éves korában Sátorajanjhegyen. — SZABÓ JÓZSEF hajógyári nr. raktárnok és volt 48-as honvéd életének 82-ik évében Budapestben. — MILDE JÓZSEF kir. tanácsos, nyug. dohánygyári igazgató 69 éves korában Budapestben. — THÉSZ JÁNOS kiér. esperes, plébános 62 éves korában Perjámoson. — RÉBAY KÁROLY nyug. kir. járásbíró, 1848—49-es honvéd tüzérhadnagy 74 éves korában Nagybányán. — ÖRVÉDI KOVÁCSY KÁROLY 48—49-es honvéd főhadnagy 83-ik évében Naszódon. — BOTI FERENCZ pápai prelátus, a gergyói róm. kath. papsg. nesztor, 82 éves korában Gyergyószárhegyen. — KAISER NÁNDOR betűszedő életének 38-ik évében Budapestben. — Nagybudafai VERMES PÉTER földbirtokos 72 éves korában Nagybudafán. — REINOTH NÁNDOR volt székfővárosi központnyi pénztári igazgató 79 éves korában Budapestben. — BRIT ANTAL gyógyszerész 29 éves korában Nagytapolcsányban. — ZÁMBORY ANDRÁS 66 éves

Foulard és Nyers Bast-Chiné Skót

Selyem és Henneberg-selyem 60 kr.-tól feljebb, bérmennyi és vámentesen. Minta postafordítával. Megrendelések bár-mely nyelven intézendők:

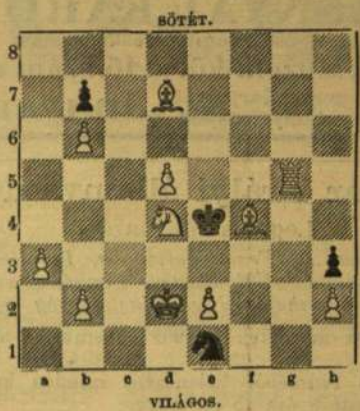
an Seidenfabrik. Henneberg in Zürich.

Technikum Mittweida Igazgató: A. Holts, tanár. (Szász királyi.) Magasabb technikai tanítványok elektro- és gépész-mérnökök, technikusok és művelődési kiképződők. Gáz- és villamos elektrotechn. és gépészeti laboratóriumok. Gyári tanulóműhelyek. 3610 hallgató s 30 iskola-terem. Program stb. díjtalanul a titkárság által.

CZIMBALMOK, egynél szabaddalmozott acél belső szerkezettel, melynek hangját, hangtartását más gyártmány meg sem közelítheti, részletezésre is leg-messzebbre meglő jótállással kaphatók. Fonográfok, gram-mofonok, hegedűk, fuvolák, csellók, okarinák stb. elekesen, legjobban. Kétféle elismert jó minőségű. Árjegyzéket ingyen küld. Nagyoróssy Gyula m. kir. szab. hangszergyára Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71. Telefon 58-20.

SAKKJÁTEK.

2525. számú feladvány. Ehrstein Móról, Budapest.

Világos indul és a negyedik lépésre mattot ad.

A 2517. sz. feladvány megfejtése Erdőy Aladártól.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. f7—f8 H	Ko7—f6	1. Hg3—f5	+	Ko7—d6
2. g7—g8 H	+	2. Hg3—f5	+	+
		Világos.	b.	Sötét.
		1. Va3—g3		
		2. g7—g8 H	+	+

Helyesen jelezték meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A „Budapesti Sakk-kör” — Ludányi Antal. — A „Wyschogrod Pál (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kintz Róbert (Fekete). — Müller Nándor (Szombathely). — Nyárák Agnes (Ségéd). — Hofbauer Antal (Lipót). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A „Győri Sakk-kör”. — Székely János. — Mészáros József (Győr). — Szepők Árpád (Körömcény). — A „Zborói Társaság”. — A „Kálcsai Katolikus-kör”. — Vörösi Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodaszőlők). — A „Dunaföldvári Egyenlősségi kör” (Dunaföldvár). — Barcsa Mihály (Udvar).

KÉPTALÁNY.

Az 5-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Madár repülésre, ember munkára termelt.

Felolós szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

A Bór- és Lithion-tartalmú, természetes és vasmentes

Salvator-forrás

kitűnő sikerrel használtatik vesebajoknál, a húgyhólyag-bántalmaknál és kövezények, a csukorbetegségnél, az emésztési és légzési szervek hurutjainál.

Szinyo-Lipóczi Salvatorforrás-vállalat Budapest, V., Rudolfsplatz 8.

Vásároljon Svájci selymet!

Kérjen 10 filléres levelezőlapra mintákat a mi tavaszi és nyári ruhadarabjainkban! Ezek és mások száma: Echizen, Taffels, Lustrén, Louisa, a jour, Mousseline 120 cm. széles K 120-tól feljebb fekete, fehér, egy- és tarkiszintű, egyszerűen hímzett blousok és ruhák batistában.

Mi csak jóállással kezelt selyemszövetet adunk el direkt magánfelelnek, vá-m- és portmentesen a lakásba szállítva.

SCHWEIZER & Co., Luzern U/23. (Svájc.) Selyemszövet-kivitel. Kir. udv. szállító.

Rheuma, csúz, köszvény,

hűlés, eszt és ideges fájás ellen legjob a erősített Capsin paprika-kenőcs.

A fővárosi kórházakban és több orvos által e bajban sikerrel adatik. Ezekre menő hálalratok bizonyítják, hogy mily kitűnő hatása van, ezen hálalratok nálam eredetiben megtekinthetők. Kis téglés egy kor, nagy 2 kor. Az 1. és 35 fillér postaköltség után beküldése v. utánvéttel mellett küldi a készítő SZENTHE L. gyógyszerész társaság, Budapest, Damjanich-utca 2/a. Főraktár: Török József gyógyszerész, király-u. 12. és Egger-gyógyszerár, váci-kört 17. szám.

Vértess-tele Sósbornszesz Minden házban szükségese.

Katona Géza éttermei

IV. kerület, Váci-utca 38. szám. Müncheni Hofbräu-sör a bajor királyi udvari sorozólébeli Részv. ny udvari-sör: Kőbányai részv. sorozólébeli. Külön páholyok és terem nagyobb társaságok részére. Tiszta fűszerek és izletes ételek.

„Klotild kávéház” IV., Váci-utca 38 és Irányi-utca sarkán. — Villamos megállóhely. Minden vasárnapon és ünnepnapon a m. kir. 1-ső honvédsége hangversenyes. Katona Géza tulajdonos.

POLL HUGÓ FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSABÓL.